NUMMER 17 /// JAARGANG 89 /// 17 MEI 2014

De Reformatie
INSPIRERENDE KERK ZIJN

58 10 17 mei 2014

opbouw

Opinieblad voor de Nederlands Gereformeerde kerken

Dien, deel en doe als Hij

THEMANUMMER OVER DIACONAAT

Het diaconaat in de CGK, GKv en NGK **Onderzoek**
Toerusting Boekentips, netwerken, deskundigen
Visie Diaconaat doe je er niet even bij
'Het gaat om gewone, kleine dingen' **Praktijk**

Redactioneel

Vandaag (17 mei) worden de resultaten van een groot onderzoek naar diaconaat in de CGK, GKv en NGK uit de doeken gedaan tijdens een symposium in Veenendaal. Dat onderzoek, uitgevoerd in opdracht van de drie kerken, is de aanleiding voor dit gezamenlijke nummer van *De Reformatie* en *Opbouw*. Zoals de kerken de handen ineenslaan om hun diaconaat door te lichten en samen na te denken over het diaconaat van de toekomst, zo slaan wij als kerkelijke opniebladen de handen ineen om het thema diaconaat in onze artikelen te doordenken.
Het resulterende nummer hebt u in uw handen. Het bevat onderzoeksresultaten, visie voor een diaconale gemeente, praktische handvatten voor diakenen, boekentips en twee voorbeelden uit de praktijk. Al die bijdragen zijn doortrokken van één stellige overtuiging: diaconaat doe je er niet even bij. Het staat in het hart van ons christen- en gemeente-zijn.

Dit nummer biedt u als lezer van *De Reformatie* of *Opbouw* ook een aardig inkijkje in 'het blad van de ander'. Hoewel *De Reformatie* te gast is onder onze cover, hebben we uit beide bladen een paar vaste rubrieken overgenomen. Als *Reformatie*-lezer kunt u kennismaken met een *Opbouw*-columnist en de jeugdwerkersrubriek van het Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk. Als *Opbouw*-lezer kunt u kennismaken met een *Reformatie*-columnist en met de rubriek 'Wandelen met God'. Verder zijn twee rubrieken ineengeschoven.
Op deze manier willen we niet alleen uw denken en doen op diaconaal gebied toerusten, maar ook letterlijk laten zien waar diaconaat meer en meer om zal gaan draaien: krachten bundelen.

Jordi Kooiman, redactie *Opbouw*

Colofon

opbouw
Opinieblad voor de Nederlands Gereformeerde kerken

Redactie
Ad de Boer, drs. Freddy Gerkema, drs. Pieter Kleingeld, Jordi Kooiman (eindredacteur), André Maliepaard, Ton Vos, Ide Zinkstok.

Adressen van de redactie
Redactie Opbouw, Diedenweg 69, 6717 KS Ede, 0337506787, redactie@opbouwonline.nl
Kopij Oplocatie: Ad de Boer, Kombuis 111, 3863 VN Nijkerk, (033) 245 11 06, oplocatie@opbouwonline.nl.
Kopij moet de dinsdag twee weken voor de verschijningsdatum binnen zijn.

Website
www.opbouwonline.nl

Administratie
Nico Schenk, Droogoven 7, 3961 EW Wijk bij Duurstede, (0343) 57 50 27, administratie@opbouwonline.nl.
Gironummer 404945 t.n.v. Persvereniging Opbouw.

Persvereniging
Opbouw is een uitgave van de Persvereniging Opbouw. Het adres is dat van de secretaris, Marga van Gent-Petter,Dennekruid 99, 3068 SG Rotterdam, persvereniging@opbouwonline.nl.
U kunt lid worden door overmaking van € 15,50 op IBAN NL89INGB0000404945.

Abonnementen
Informatie over een gratis proefabonnement (6 nummers) en overige abonnementen geeft de administratie. Abonnementen kunnen elk moment ingaan en moeten minimaal een maand van tevoren opgezegd worden, maar om administratieve redenen bij voorkeur uiterlijk 6 weken voor het eind van het kalenderjaar.

Bezorging
Klachten over bezorging kunt u melden bij de administratie.

Abonnementsprijs
Jaarabonnement € 46,- halfjaar € 25,50. Studenten € 23,- per jaar. E-mailabonnement € 37,50 per jaar (studenten € 15,50). Europa € 85,-. Buiten Europa Priority € 115,- per jaar. Bij betaling per incasso € 1,- reductie. Losse verkoop € 2,- (exclusief porto).

Advertenties en instekers
Informatie en reserveringen:
Nico Postuma, (0341) 842147 / 06 13995905, adverteren@opbouwonline.nl. Zie voor de formaten en tarieven www.opbouwonline.nl/adverteren.
Aanleveren materiaal: Uiterlijk dinsdag anderhalve week voor verschijningsdatum via adverteren@opbouwonline.nl. Overlijdensberichten uiterlijk maandag in week van verschijning voor 8.30 uur via adverteren@opbouwonline.nl en tevens bij opbouw@bredewold.nl.

Opmaak
Grafisch Bedrijf Bredewold, Postbus 86, 8090 AB Wezep, tel. (038) 376 33 90, fax (038) 376 53 03, e-mail: opbouw@bredewold.nl, www.bredewold.nl.

Technische realisatie en druk
Zalsman B.V., Steinfurtstraat 1, 8028 PP Zwolle, Postbus 1025, 8001 BA Zwolle, tel. (038) 467 00 70

ISSN 0030-3356

De **Reformatie**

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur
drs. Bernard Bos (voorzitter), Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie
drs. Bas Luiten (hoofdredacteur), drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur), drs. Bram Beute, drs. Janneke Burger- Niemeijer, drs. Matthijs Haak, drs. Peter Hommes, drs. Erik Koning.

Brede redactie
kernredactie plus dr. Ad de Bruijne, dr. Rob van Houwelingen, dr. Hans Schaeffer, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie, Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat met (abonnementen)administratie te maken heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak
IDD concept.communicatie.creatie | www.idd.nu
Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie
De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties
Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47, tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen
€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 /// buitenland € 130,-
Het abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m 31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen. www.dereformatie.nl

In dit nummer:

4 Onderzoek: diaconaat in de CGK, GKv en NGK

8 Diaconaat doe je er niet even bij

12 Boekentips voor de diaconale praktijk

22 Drie Deventer diakenen over beleid en praktijk

En verder

Buitengewoon Zorgzaam in Amersfoort 14
Voor diakenen: netwerken van deskundigen 18

Rubrieken

Column Jan Smit 11
Column Carola Schouten 21
Nieuws uit NGK en GKv 25
Wandelen met God 26
NGJ-rubriek 28
Opschrift/Bijbeltaal 30

NGK Nederlands Gereformeerde Kerken
FSC www.fsc.org MIX Papier van verantwoorde herkomst FSC® C021068

Platform onderzoekt diaconaat in CGK, GKv en NGK

Op weg naar een bloeiend diaconaat

Meer diaconaat voor de samenleving zonder dat dit ten koste gaat van de onderlinge zorg, goede communicatie, goede organisatie en een sterke link met het Evangelie. Dat is in het kort de toekomstdroom van diakenen en diaconaal betrokken gemeenteleden uit de CGK, GKv en NGK, aldus het onderzoek Help! dat het Platform Diaconale Samenwerking liet uitvoeren.

TEKST **HELEEN SYTSMA-VAN LOO**

De CGK, GKv en NGK participeren sinds ongeveer een jaar in het Platform Diaconale Samenwerking (PDS). Deze denktank houdt zich intensief bezig met het vertalen van de gezamenlijke visie op diaconaat naar de praktijk en met het versterken van het diaconale bewustzijn van gemeenteleden en (toekomstige) predikanten.
Het PDS liet in november 2013 onderzoek doen naar het huidige diaconaat en naar het diaconaat van de toekomst. Jeanette Slendebroek-Meints, onderzoeker bij het Centrum voor Samenlevingsvraagstukken, verbonden aan de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle, voerde het onderzoek uit. Vandaag, 17 mei, worden de resultaten gepresenteerd op een Diaconaal Symposium in Veenendaal.
In dit gezamenlijke nummer van *Opbouw* en *De Reformatie* laten we u alvast kennismaken met het eigentijdse, moderne diaconaat dat uit het onderzoek naar voren komt. 'Meer nog dan voorheen zal de diaken iemand moeten zijn die niet alleen nood signaleert en daar op af gaat, maar ook iemand die gemeenteleden daartoe motiveert en stimuleert.'

Uniek

Om allerlei redenen zijn het onderzoek en de uitkomsten ervan actueel en bijzonder. Altijd al verrichtten de kerken hun diaconale werk in de context van de samenleving. Daarom hebben de veranderingen rond de sociale wetgeving – de overgang naar de 'participatiesamenleving' – grote gevolgen voor het diaconaat. Uniek is vervolgens hoe het diaconale beleid van de drie participerende kerken op deze manier gezamenlijk gestalte krijgt, nadat er vorig jaar al verwondering en dankbaarheid was over de onderlinge overeenstemming en herkenning. Ten slotte is het van wezenlijk belang dat met dit onderzoek nu ook de diakenen en diaconaal betrokken gemeenteleden zélf aan het woord zijn gekomen.

Aan een zwerver geven we soms liever geen geld, omdat hij of zij er 'vast en zeker' drank of sigaretten van zou kopen. (foto Jeangagnon / Creative Commons licentie)

In dit artikel staan de belangrijkste resultaten en conclusies van het onderzoek. Het hele onderzoeksrapport is te lezen op www.diaconaat2020.nl.

Tweeledig

Het onderzoek heeft plaatsgevonden onder 3.206 personen: diakenen en diaconaal werkers, andere ambtsdragers (predikanten en ouderlingen) en andere gemeenteleden uit de drie participerende kerken. Aanleiding voor het onderzoek was de bezorgdheid bij het PDS over de positie van het diaconaat in de kerken. Die bezorgdheid werd ingegeven door de demografische ontwikkelingen die leiden tot toenemende eenzaamheid en door de grote veranderingen in de samenleving.

Het doel van het onderzoek was daarom tweeledig: inventariseren hoe het diaconaat momenteel functioneert en handvatten geven om te komen tot een bloeiende diaconale praktijk in de toekomst. De hoofdvraag van het onderzoek luidde: in hoeverre wordt momenteel diaconaat door diaconieën en gemeenteleden gestalte gegeven, welke rol speelt gerechtigheid hierin en wat moet er gebeuren om te komen tot een bloeiend diaconaat 2020?

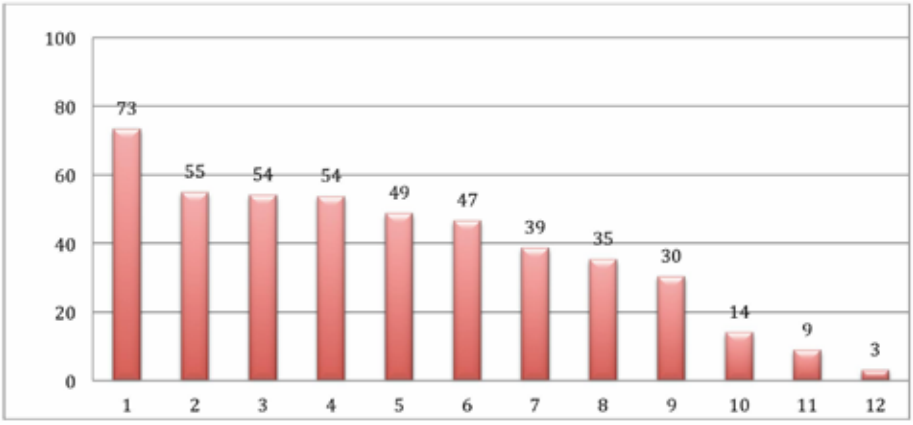

1. Ik ben in staat mensen te helpen (C)
2. Ik wil mensen helpen om zo in woord en daad te getuigen van Jezus liefde voor mij (M)
3. Ik geniet ervan om mensen te helpen (M)
4. Ik zet mijn talenten graag in om mensen te helpen (C)
5. Ik wil op een zinvolle manier met mensen bezig zijn (M)
6. Mensen waarderen het als ik hen help (M)
7. Ik heb er tijd voor over om mensen te helpen (G)
8. Ik help mensen, omdat ik genoeg financiële en/ of materiële middelen heb (C)
9. Ik werd door anderen gevraagd mee te doen (M)
10. Ik ben in staat mensen te helpen, omdat ik daarbij ondersteuning krijg van bijv. Diaconie, Present, Voedselbank (G)
11. Ik ben in staat mensen te helpen omdat ik daarvoor een training heb ontvangen (C)
12. Ik woon in een drukke buurt waar gemakkelijk hulp gegeven kan worden (G)

Figuur 1. **Scores in percentages van redenen van geënquêteerden om te helpen, verdeeld in motivatie (M), capaciteit (C) en gelegenheid (G), aangepast. Uit *HELP! Onderzoek binnen de CGK, NGK en GKv naar huidig en gewenst diaconaat en wat daarvoor nodig is* (p 43), door J. Slendebroek-Meints, 2014, Zwolle: Centrum voor Samenlevingsvraagstukken.**

Gebrek aan tijd blijkt de belangrijkste reden om nee te antwoorden op een hulpvraag

Deze vraag was opgedeeld in een aantal deelvragen. Die deelvragen, de antwoorden die daarop gegeven zijn en de conclusies die daaraan verbonden worden, komen nu achtereenvolgens in het kort aan de orde.

Wens

Diaconaat kan op verschillende manieren plaatsvinden: intern (gericht op de eigen gemeenteleden) en extern (gericht op anderen dan de eigen gemeenteleden) en daarnaast formeel georganiseerd, waarbij de kerk als organisatie optreedt, en informeel, waarbij de kerk meer als gemeenschap functioneert. Allerlei combinaties tussen de begrippenparen zijn mogelijk: bijvoorbeeld intern/informeel of juist extern/informeel.
Deelnemers aan de enquête konden met deze begrippen aangeven hoe het diaconaat in hun gemeente op dit moment functioneert en hoe zij dat idealiter in de toekomst zien. Uit hun antwoorden blijkt dat er in de huidige situatie niet alleen formeel en intern gericht diaconaat plaatsvindt, maar dat er ook een wens leeft om het diaconaat in de toekomst nog meer dan nu het geval is naar buiten te richten en het formeler te gaan organiseren.

Te dichtbij

Het volgende onderdeel van het onderzoek had betrekking op de basishouding in het diaconaal handelen. Gerechtigheid en barmhartigheid vormen de kern van het diaconaat en daarom vroeg het PDS aan de onderzoekster om daar specifiek aandacht aan te besteden. De deelvraag luidde: in hoeverre wordt gerechtigheid onder gemeenteleden zichtbaar in hun houding en in hun gedrag, en in hoeverre is er misschien verschil tussen beide aspecten?
Op grond van de antwoorden die werden gegeven lijkt het gemakkelijker om gerechtigheid te betonen als de situatie niet te dichtbij komt en lastiger als de situatie zich meer in onze belevingswereld afspeelt. In dat laatste geval gaan morele afwegingen meespelen, zodat we aan een zwerver bijvoorbeeld liever geen geld geven maar een broodje of een appel, omdat hij of zij er 'vast en zeker' drank of sigaretten van zou kopen. Het hangt dus van de situatie af of iemand zich ook daadwerkelijk inzet.

Uit het onderzoek blijkt verder dat er sprake is van een zekere machteloosheid: 'Natuurlijk vind ik dat rijkdom eerlijker verdeeld moet worden, maar hoe doe ik dat?' En verder valt op dat er nauwelijks aandacht is voor zorg voor de schepping, terwijl dit wel tot het diaconale veld behoort.

Verontrustend

Het onderzoek telt diverse deelvragen die betrekking hebben op de diaconale praktijk: welke factoren spelen een rol bij mensen om wel of niet anderen te helpen, en waarom en hoe zijn gemeenteleden betrokken bij hulpverlening? Het onderzoek probeert dat inzichtelijk te maken aan de hand van drie factoren: motivatie (waarom verleen ik zorg?), capaciteit (ben ik fysiek, financieel of op een andere manier in staat om mensen te helpen?) en

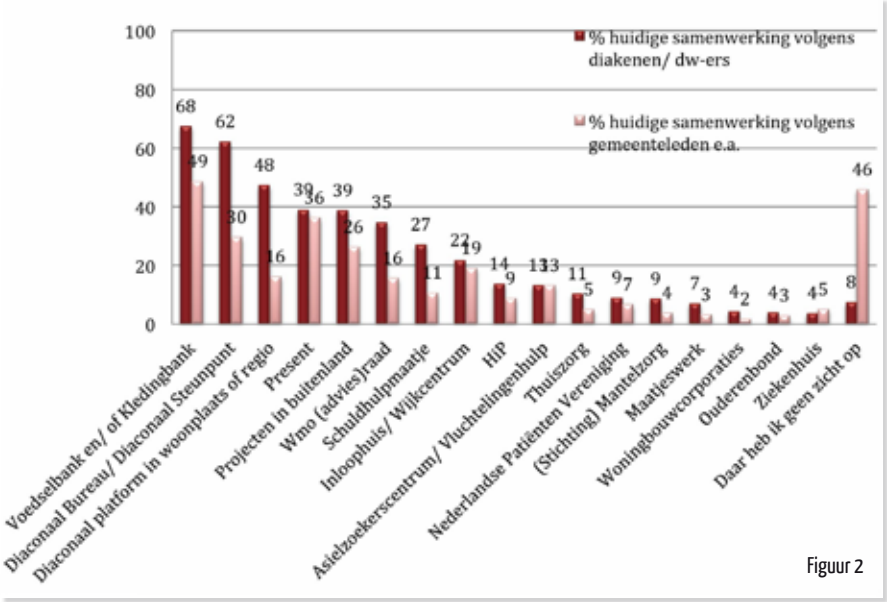

Figuur 2

gelegenheid (heb ik tijd om me voor anderen in te zetten?).
Kort gezegd werd uit het onderzoek duidelijk dat de motivatie om te helpen onder gemeenteleden hoog is, maar dat de andere twee factoren – capaciteit en gelegenheid – remmend kunnen werken. Gebrek aan tijd blijkt de belangrijkste reden om 'nee' te antwoorden op een hulpvraag. Het blijkt vervolgens wel weer motiverend te werken als er concreet een beroep op je gedaan wordt door organisaties als Stichting Present en de Voedselbank. Vrouwen zeggen vaker dan mannen dat ze het gewoon fijn vinden om te helpen.

Verontrustend is dat geënquêteerden die jonger zijn dan 50 jaar niet alleen vaker aangeven dat ze geen tijd hebben om te helpen – wat verklaarbaar is gezien hun levensfase – maar ook dat ze er geen tijd voor óver hebben om anderen te helpen. Tijd en prioriteit staan blijkbaar op gespannen voet met elkaar (zie figuur 1).

Intensiveren

Diaconieën staan natuurlijk niet op zichzelf en functioneren niet op een eilandje. Daarom vroeg het onderzoek ook naar de huidige samenwerking met ander organisaties en naar wat gemeenten in dat verband wenselijk vinden voor de toekomst. In figuur 2 wordt zichtbaar met hoeveel instanties er nu al wordt samengewerkt en in hoeverre gemeenteleden daarvan op de hoogte zijn.

Gemeenteleden blijken over het algemeen iets minder goed op de hoogte van samenwerking met organisaties buiten de kerkelijke gemeente dan diakenen en diaconaal werkers. Uit de verdere resultaten van dit deel van het onderzoek blijkt dat de wens leeft om samenwerking met buitenkerkelijke organisaties te intensiveren.

Hoge scores

Aan de geënquêteerden werd ook gevraagd wat zij in de toekomst voor het diaconaat nodig vinden om beter in te kunnen spelen op de nood of moeiten van mensen: hoe komen we tot een bloeiend diaconaat? Daarbij werd een onderverdeling gemaakt tussen gewenste veranderingen in geestelijke aspecten en gewenste veranderingen in gedragsaspecten.
Op het terrein van gedrag geeft meer dan de helft van de geënquêteerden aan te verlangen naar meer samenwerking met diaconieën van andere kerkgenootschappen en met organisaties buiten de kerken, zoals lokale gemeenten (Wmo), Stichting Present en de Voedselbank. Opvallend is verder dat de wens leeft dat diakenen en diaconaal werkers zich meer gaan richten op het coördineren, faciliteren, toerusten en stimuleren van gemeenteleden.

Een diaken merkte op dat hij blij was met de hoge scores op geloofsaspecten die een praktische uitwerking hebben, zoals 'meer gaven leren gebruiken ten dienste van de naaste' en 'meer door liefde voor de naaste laten leiden'. Wat hij ziet is dat de mentaliteit van mensen moet veranderen. Zelf wilde hij een keer diaconaat in een huisgroep bespreken, maar niemand voelde daarvoor, omdat men dacht dat diaconaat niet in de huisgroep thuishoorde. Toen het gesprek over diaconaat uiteindelijk toch plaatsvond, merkte hij gelukkig dat de leden van de huisgroep er wel enthousiast over waren.

Bruggen

Een heel scala aan aspecten typeert het diaconale werk. Dat wil niet zeggen dat diakenen schapen met vijf poten moeten zijn, maar dat het zinnig is om na te gaan of binnen de diaconie als geheel deze aspecten ingevuld kunnen worden.
Diakenen zijn allereerst bidders die bidden voor wie geen helper hebben. Daarnaast besteden ze ook daadwerkelijk aandacht door present te zijn.

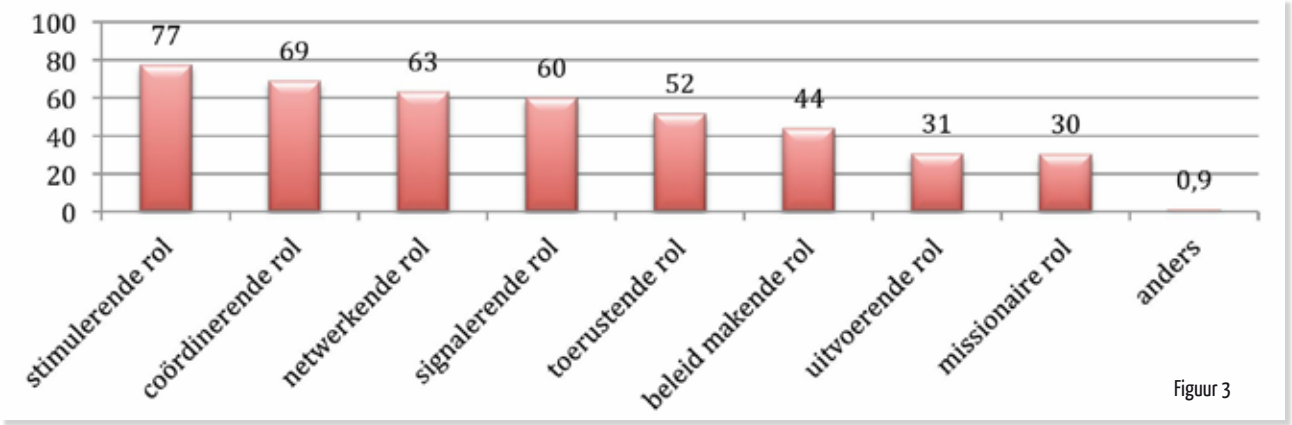

Figuur 3

Verder is het belangrijk dat diakenen in staat zijn om samen te werken met anderen binnen de gemeente en daarbuiten, in georganiseerd verband of incidenteel. Het werk van de diaken kun je ook typeren als bruggen bouwen: diakenen weten contacten op te bouwen, kunnen netwerken en weten groepen met elkaar verbinden. Diaconaal werk is verder ook gewoon de handen uit de mouwen steken, zoeken naar oplossingen en luisteren.
Onder de diakenen zijn aanjagers die graag initiatieven ontplooien bij het zien van diaconale nood en die anderen kunnen motiveren om een bijdrage te leveren. Het behoort tot de taak van de diaconie om misstanden te signaleren, oorzaken daarvan te achterhalen en om als pleitbezorger een stem te geven aan wie geen stem hebben. Figuur 3 maakt zichtbaar welke rollen geënquêteerden van belang achten voor het toekomstige diaconaat.

Alles bij elkaar zal de diaken meer dan voorheen iemand moeten zijn die gemeenteleden stimuleert en motiveert en die hulpvragen coördineert. Wat betreft de inschakeling van gemeenteleden is er de spanning tussen het feit dat gemeenteleden enerzijds vragen meer betrokken te worden en anderzijds de waarneming van diakenen dat gemeenteleden zich niet gemakkelijk laten aanspreken. Op dit punt is goede communicatie van wezenlijk belang.

Aanbevelingen

Het onderzoeksrapport sluit af met een viertal aanbevelingen om te komen tot een bloeiend diaconaat.
De eerste aanbeveling is om, meer dan nu het geval is, het externe diaconaat vorm te gaan geven. De huidige ontwikkelingen in de samenleving geven daar aanleiding toe. Het gaat daarbij overigens om een uitbreiding en niet om een verschuiving van de aandacht; de tijd en energie die daarin gestoken worden, moeten niet ten koste gaan van de zorg aan gemeenteleden.
Naast uitbreiding van diaconaat naar mensen buiten de kerk is er ook meer aandacht nodig voor initiatieven die gericht zijn op het onderhouden van Gods schepping.

Omdat het spectrum van activiteiten verbreed wordt, is het eens te meer van belang om het diaconale werk goed te organiseren. Dat is de tweede aanbeveling. Extern diaconaat goed organiseren betekent niet zozeer dat diakenen zelf meer moeten organiseren, maar dat zij de organisatie van het diaconaat door gemeenteleden of het aanhaken van gemeenteleden bij diaconale organisaties stimuleren. De veranderende rol van diakenen en een grotere betrokkenheid van gemeenteleden vragen, zo merkt het onderzoeksrapport op, om een herbezinning op de huidige bevestigingsformulieren.

De derde aanbeveling betreft het blijvende belang van goede communicatie. Uit het onderzoek werd zichtbaar dat op diverse plaatsen gemeenteleden niet goed op de hoogte zijn van de diaconale activiteiten die vanuit hun gemeente plaatsvinden en van de samenwerking tussen de diaconie en instanties buiten de kerk, terwijl ze daar wel over geïnformeerd willen zijn. De behoefte aan informatie en goede communicatie is groot.

Er is meer aandacht nodig voor initiatieven die gericht zijn op het onderhouden van Gods schepping

Ten slotte wijst het onderzoeksrapport erop dat het belangrijk is dat diaconale activiteiten altijd gevoed worden vanuit het Woord van God. Meer geestelijke bewustwording, bijvoorbeeld in de vorm van gebed, motiveert de gemeenteleden om zich in te zetten voor barmhartigheid en gerechtigheid en helpt hen om hun prioriteiten te verleggen. In de woorden van het PDS: 'De kerk is een gemeenschap van gelovigen die zich door de liefde van God in Jezus Christus verlost weten. Gedragen door de liefde van God wordt de kerk geroepen om werken van barmhartigheid (bewogenheid met het lot van de naaste, de ander) en gerechtigheid (eerlijkheid, trouw, bijstand, deugd) te doen. Deze bijbelse liefdedienst is het hart van het diaconaat.'

Heleen Sytsma is neerlandicus en eindredacteur van *De Reformatie*.

Wat we vinden en wat we doen

Het onderzoek constateert dat er nogal eens spanning bestaat tussen wat we vinden dat we moeten doen aan barmhartigheidswerk en wat we daadwerkelijk doen. Omzien naar de armen is gemakkelijker gezegd dan gedaan.
Een voorbeeld van die spanning is de populariteit van winkelketens als Primark en H&M, waarvan iedereen weet dat er kleding wordt verkocht die onder erbarmelijke omstandigheden geproduceerd wordt.
Een filmpje dat op internet circuleert stelt de spanning tussen wat we belijden met de mond en wat we doen in de praktijk scherp aan de kaak, op het ongemakkelijke af. Op de tekst *Fuck the poor* (laat de armen stikken) waarmee een man rondloopt, krijgt hij veel boze reacties; aan het bord *Help the poor* (help de armen) loopt iedereen voorbij. Het filmpje spreekt voor zich en is te zien op http://omdenken.nl/fuck-arme-mensen/.

Een kwestie van schapen en bokken

Diaconaat doe je er niet even bij

Diaconaat, dat doen onze diakenen, zo denken we al snel. Maar zij zijn echt niet de enigen. Diaconaat gaat vooral over jou en mij. Het is een essentiële uiting van ons christen-zijn. En dan heb ik het niet over een incidentele diaconale actie of een euro in de collectezak. Het gaat bovenal over je levensstijl. Individueel, maar zeker ook als gemeente. Want diaconaat is een opdracht voor de gehele gemeente.

TEKST **DERK JAN POEL**

'Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen.'
'Vele eersten zullen de laatsten zijn en vele laatsten de eersten.'
'Heb uw naaste lief als uzelf.'
'Heb je vijanden lief.'

Keer op keer zet de Here Jezus met zijn woorden onze wereld op zijn kop. Jezus kijkt niet zoals wij. Hij weegt en oordeelt totaal anders. Wie in de ogen van de wereld (en vaak ook van de kerk) onbelangrijk, machteloos en onbeduidend zijn, ziet Hij liefdevol aan en omringt Hij met zorg.
En Hij laat het niet bij mooie woorden. Hij raakt melaatsen aan, eet met hoeren en tollenaars en gaat in gesprek met een Samaritaanse vrouw met een nogal dubieuze levensstijl. Hij komt niet om gediend te worden, maar om te dienen en om zijn leven te geven voor velen. Deze Koning neemt geen plaats op een troon, maar eindigt aan een houten kruis. Voor ons.

Jezus is in zijn woorden en daden de ultieme bron van ons diaconale handelen. Zoals Hij kwam om anderen te dienen, zo vraagt Hij ons om onze naasten te dienen, samengevat in die ene, zo bekende zin: 'Heb uw naaste lief als uzelf' (Matteüs 22:39).

Juist omdat deze zin zo bekend is, kan de impact je makkelijk ontgaan. We realiseren ons vaak onvoldoende dat 'je naaste liefhebben als jezelf' betekent dat we met dezelfde toewijding, gevoeligheid, inzet, urgentie en middelen waarmee we voor onszelf zorgen moeten proberen te voorzien in de noden van de ander.
Dat is een radicale oproep. Dat betekent dat we er niet zijn met een kerstattentie voor de zieken en een gift aan het goede doel. Zoals Tim Keller stelt in *Ministries of Mercy: The Call of the Jericho Road* lopen we allemaal net als de barmhartige Samaritaan op de weg naar Jericho en is het de vraag wat wij doen als we onrecht, verdrukking, armoede, hongersnood, mensenhandel, gebroken gezinnen, geweld, ziekte, racisme en misdaad zien. Lopen we door? Of staan we stil om te helpen? Het antwoord op die vraag kon weleens van cruciaal belang zijn.

Leren van de vroege kerk

In de zomer van het jaar 312 was de oogst mislukt in het oosten van het Romeinse rijk. In de winter daarna ontstond een zware hongersnood. Bovendien brak de pest uit. Er vielen massa's doden. Veel lichamen bleven gewoon op straat liggen. En daartussenin bedelden veel burgers om brood.
Hoe reageerde de kerk? Eusebius, de geschiedschrijver van die tijd, schrijft: 'Alleen de christenen leverden in deze afschuwelijke situatie bewijzen van menselijk gevoel en medeleven. Sommigen van hen waren de hele dag bezig met de begeleiding van de stervenden en de zorg voor hun begrafenis. (…) Anderen brachten de massa slachtoffers van de honger uit heel de stad op één verzamelpunt bijeen en deelden aan allen brood uit. (…) Het gevolg was dat iedereen over hun actie sprak, de God van de christenen verheerlijkte en overtuigd door de daden zelf erkende dat alleen zij vroom en godsdienstig waren.'
Met gevaar voor eigen leven en zonder aanzien des persoons verzorgden christenen mensen in nood. We weten uit andere bronnen dat veel mensen tot geloof in de God van de christenen kwamen. Diaconaat is evangelieverkondiging met de daad!

Secundair

Hoe cruciaal dit is, blijkt wel uit het verhaal over het scheiden van de schapen en de bokken uit Matteüs 25. Ook dat verhaal is heel bekend, zodat we ook hier makkelijk de belangrijke les kunnen missen. Maar Jezus maakt hier, sprekend over zijn glorieuze terugkomst, een helder en definitief onderscheid tussen mensen en doet dat op basis van hele praktische daden van naastenliefde, zoals het omzien naar armen, daklozen, zieken en gevangenen. Daarbij kijkt Jezus niet naar onze buitenkant. Hij kijkt veel dieper dan dat. Wat doet mijn genade in jouw leven? In hoeverre ben jij op Mij gaan lijken in zorg en aandacht voor kwetsbare mensen in nood? Is jouw hart veranderd door mijn oneindige liefde voor jou?

Voor Jezus is omzien naar zwakke en kwetsbare mensen van doorslaggevend belang, omdat het zijn hart en het hart van zijn Vader weerspiegelt. En Hij wil dat zijn hart ook wordt weerspiegeld in ons leven en in ons leven als gemeente. Want als dit voor de Heer van de kerk zo belangrijk is, dan zou dat voor zijn kerk zelf toch ook van essentieel belang moeten zijn?!

Jezus is in zijn woorden én daden de ultieme bron van ons diaconale handelen. Hij kwam niet om gediend te worden, maar om ons te dienen, tot in de dood aan het kruis. (foto midiman / Flickr / Creative Commons licentie)

Jezus is in zijn woorden en daden de ultieme bron van ons diaconale handelen

Nu zijn we er als kerk over het algemeen niet op tegen om mensen in nood te helpen. Maar vaak wordt dit gezien als een secundaire taak. Iets wat we doen als er nog tijd of geld over is. Of iets wat kan worden uitbesteed aan een clubje 'liefhebbers' – diakenen bijvoorbeeld. Het is iets waarmee we aan de slag gaan als we tevreden zijn met het onderwijs en de evangelisatie van onze kerken.
De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan en Jezus' woorden in Matteüs 25 maken echter korte metten met deze denkwijze. Jezus laat in beide gevallen aan de hand van werken van barmhartigheid zien hoe essentieel de gerechtigheid is die God van ons vraagt in onze relaties met anderen. Daar is weinig secundairs aan!

Uitbesteed

We kunnen op dit gebied veel leren van de vroege kerk (zie het kader 'Leren van de vroege kerk'). De christelijke gemeenten van het eerste uur zagen op een radicale manier om naar mensen in nood. Tegelijk stelden ze ook een speciaal ambt in: dat van diaken, die het barmhartigheidswerk van de kerk moest coördineren. Dit laat zien dat barmhartigheid een opdracht is van de kerk, net zoals het bedienen van het Woord. En met diaconaat voer je die opdracht uit. Diaconaat vind je overal waar christenen, door het Evangelie van Jezus Christus geïnspireerd, daadwerkelijk omzien naar en zorgen voor hun naaste, individueel en via organisaties en kerken. Diaconaat kun je omschrijven met drie woorden:

- **Dienen.** Dat is het patroon in het werk van Christus. Als zijn volgelingen behoren ook wij hierom bekend te staan (Marcus 10:45, Johannes 13:15). Dat betekent dat ik mij liefdevol inzet voor de belangen van de ander, zoals Christus zichzelf volledig gaf in mijn belang.
- **Delen.** Jezus gaf alles op en werd arm voor jou en mij (2 Korintiërs 8:9). Zijn leven en sterven maakt ons rijker dan we ooit voor mogelijk hadden gehouden. Deze gezindheid van Christus mag meer en meer in ons leven zichtbaar worden (Filippenzen 2:5), bijvoorbeeld in het delen van onze tijd, energie, verstand, aandacht, gaven en geld. Zo maakt het Evangelie ons tot gulle en delende mensen.
- **Doen.** Diaconaat gaat over de concrete daden waarmee we handen en voeten geven aan ons geloof. Diaconaat is een geweldige mogelijkheid om te getuigen van de hoop die in ons is. Soms met woorden, vaak ook met daden. Daarom is het zo belangrijk dat onze woorden niet breken op (het ontbreken van) onze daden.

Het mag duidelijk zijn dat diaconaat een opdracht is voor de hele gemeente. Daarom kan het nooit worden uitbesteed aan een klein groepje diakenen. Diakenen moeten dat ook niet willen. Ze hebben juist de taak om het diaconaat van de gemeente te stimuleren en te coördineren. Dat betekent dat ze uitleggen wat diaco-

Net als de barmhartige Samaritaan lopen wij op de weg naar Jericho. De vraag is wat wij doen als we onze naaste in nood zien. Lopen we door? Of staan we stil om te helpen? (sculptuur van François-Léon Sicard)

naat is en waarom het belangrijk is. Ze maken gemeenteleden enthousiast om zich in te zetten en zorgen voor de benodigde randvoorwaarden. Zo werken ze gericht aan een diaconale gemeenschap.
Het is geweldig als veel gemeenteleden op die manier diaconaal actief worden in hun eigen leefomgeving. Tegelijk kunnen we niet zonder een meer georganiseerde vorm van diaconaat. Sommige problemen zijn bijvoorbeeld zo groot en complex dat individuele inzet niet toereikend is. Uit het onderzoek *Help!* van de Gereformeerde Hogeschool (zie het artikel op pagina 4-7) blijkt dat er een duidelijke behoefte is om het diaconaat goed te organiseren. Daar ligt voor diakenen en de gemeente dan ook een belangrijke taak: enerzijds moeten ze het diaconaat in een goede vorm en inhoud gieten, anderzijds moeten ze ervoor waken dat ze de diaconale levensstijl niet 'wegorganiseren'.

Wens

In de kerk hebben we een sterke verantwoordelijkheid om elkaar te helpen. Als leden van Gods gezin zien we naar elkaar om en dragen we samen elkaars lasten. Maar de Bijbel laat niet toe dat we de noden van mensen buiten de kerk negeren. De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan leert ons dat we het omzien naar mensen in nood niet mogen inperken. Sterker nog, de Bijbel roept ons op om ook liefdevol om te zien naar vreemdelingen en zelfs naar vijanden. Onze kerken zijn over het algemeen vrij intern gericht, zoals ook blijkt uit het onderzoek *Help!*. Dat heeft onder meer te maken met de verzuiling en de rol die de overheid in het verleden heeft ingenomen. De laatste jaren zien we echter een groeiend besef dat de kerk ook diaconaal betrokken hoort te zijn op de lokale samenleving. Wat dat betreft is het mooi dat veel kerken volgens het onderzoek een sterke wens hebben om het diaconaat naar buiten toe sterker vorm te geven.
In een tijd waarin iedereen het druk heeft, vraagt dat wel om een fundamentele bezinning. Want meer diaconaat doe je er niet even bij. En je bent er ook niet met een paar goed georganiseerde diaconale acties. Diaconaat gaat over onze levensstijl – 24/7 – elke dag opnieuw.

Jezus pendelde niet heen en weer tussen hemel en aarde, maar Hij werd mens en kwam wonen bij de armen (2 Korintiërs 8:9). Hij werd als baby geboren in een gezin dat bij zijn besnijdenis duiven offerde, het offer dat voorgeschreven werd aan de armste gezinnen (Lucas 2:24, Leviticus 12:8). Hij leefde, at en werd geassocieerd met mensen in de marge van de samenleving.

In hoeverre ben jij op Mij gaan lijken in zorg en aandacht voor kwetsbare mensen in nood?

De Bijbel roept ons op om in de voetsporen van Jezus te treden en zijn gezindheid in ons leven te laten heersen. Dat heeft directe gevolgen voor ons diaconaat. We zijn er niet met incidenteel of periodiek een diaconale activiteit of een gift aan een goed doel. Het gaat om onze aandacht, tijd en volharding. Om een manier van leven, een leven dat wordt gekenmerkt door dienen, delen en doen. *It's a way of life!*

Derk Jan Poel is consulent van het Diaconaal Steunpunt.

Wat kun je doen?

Diaconaat begint dichtbij en waaiert van daaruit verder uit, zoals de kringen in het water nadat je er een steen in gooit. In de volgende kringen kun je diaconaat doen:

De eigen gemeente. Zorg voor broers en zussen begint in je eigen gemeente. Denk bijvoorbeeld aan het bezoeken van zieken en eenzamen en aan het uitnodigen van nieuwe gemeenteleden voor een maaltijd.

De lokale gemeente. Zorg voor de mensen die in je eigen omgeving wonen. Ondersteun de voedselbank, doe mee met Stichting Present, werk samen in een plaatselijk Diaconaal Platform, etc. Dit 'werkveld' wordt steeds belangrijker nu meer zorg regionaal wordt georganiseerd.

Het land. Landelijk kan diaconaat op allerlei manieren vorm krijgen. Bijvoorbeeld door landelijke diaconale organisaties te steunen met gebed, inzet en giften, maar ook door ons als kerken landelijk uit te spreken tegen onrecht.

De wereld. Als kerk mogen we betrokken zijn bij het wereldwijde diaconaat. Denk daarbij aan noodhulp en het ondersteunen van diaconale opbouwprojecten. En wat is het waardevol om relaties aan te gaan met kerken op het zuidelijk halfrond!

Column

Drs. Jan Smit is lid van de NGK Rotterdam-Overschie.

Dashboard

TEKST **JAN SMIT**

Elke keer als er een indicatorlampje op het dashboard van mijn auto oplicht, denk ik: 'Wat is er nu weer aan de hand?!' Een auto moet het gewoon doen en verder geen gezeur.
Eens waren we op weg naar onze vakantiebestemming in Frankrijk toen het dashboard ons verraste met de mededeling dat één van de achterbanden lek was. Begin je net een beetje in de vakantiesfeer te komen, verschijnt er ineens zo'n jobstijding! Het bleek gelukkig loos alarm, maar het visioen dat je in de brandende zon een band moet gaan verwisselen, was voldoende om mijn humeur behoorlijk te verpesten. Maar soms ontkom je er niet aan om echt de handen uit de mouwen te steken.
Mijn dochter had op Marktplaats een stoel naar een ontwerp van Marcel Breuer op de kop getikt. Dus wij samen op een winderige en regenachtige zondagmiddag met de auto naar Noord-Holland. Stoel daar ingeladen en weer in de auto gestapt. Starten. Verschijnt de melding: olie bijvullen. Niet leuk met die regen, maar er zat niets anders op: de auto uit, motorkap open en olie aan de motor toevoegen. Het is maar goed dat die signaleringslampjes en meldingen er zijn.

In het dagelijks leven maken we vaak gebruik van indicatoren en alerts. Even de filemeldingen checken voordat je met de auto op weg gaat... Even snel op buienradar kijken voordat je op de fiets stapt...
Indicatoren zijn tekens die iets zeggen over een onderliggende werkelijkheid. Voor een kerk kan de ontwikkeling van het ledenaantal een signaal zijn van hoe het met die kerk gesteld is. En wanneer Jezus spreekt over de gebeurtenissen in de eindtijd en over zijn wederkomst, refereert hij aan de vijgenboom als indicator. 'Leer van de vijgenboom deze les: zo gauw zijn takken uitlopen en in blad schieten, weet je dat de zomer in aantocht is. Zo moeten jullie ook weten, wanneer je dat alles ziet, dat het einde nabij is' (Matteüs 24:32-33).

Een belangrijke vraag voor ons is welke 'lampjes' je in de gaten houdt om vast te stellen dat het goed met je gaat en dat je gelukkig bent. Dat kan het aantal vrienden zijn op Facebook. Is die indicator gestegen, dan weet je zeker: ik ben populair. Of het is je Body Mass Index. Als die niet door de bovengrens schiet, ben je er zeker van dat je niet te dik bent.
Het is een andere vraag hoe betrouwbaar al die indicatoren zijn. Die lekkebandmelding in Frankrijk bleek onjuist te zijn!
Amy Grant zingt in *Who to listen to*:

'They're gonna hit you from all sides
better make up your mind who to
who not to listen to.'

Naar wie luister jij en voor wie stop jij je oren dicht? Wanneer schriftgeleerden en farizeeën aan Jezus om een teken vragen, dan geeft Jezus klip en klaar aan naar wie ze moeten luisteren: Jona. Hij is een betrouwbare getuige van Gods liefde voor en geduld met mensen. De inwoners van Nineve hadden dat door en toonden berouw over hun zonden. En Jezus overtreft Jona: Hij is het teken van Gods liefde in optima forma. Better make up your mind.

Boekentips voor de diaconale praktijk

Toegerust aan de slag

Ben je pas diaken of draai je al jaren mee? Ben je als gemeentelid betrokken bij de zorg aan armen en behoeftigen of zou je daar graag bij betrokken willen worden? Hieronder een aantal boekentips die je kunnen helpen om je te oriënteren op het diaconaat.

TEKST **HELEEN SYTSMA-VAN LOO**

Handboek voor diakenen

Vers van de pers is het *Handboek voor diakenen*, het volgende deel in de serie *Werken in de kerk*. Eerder al verschenen handboeken voor kinderwerkers, kringleiders, jeugdleiders, kinder- en jeugdpastoraat en catecheten. Andere delen, waaronder een handboek voor ouderlingen en oudsten, zijn in voorbereiding.

Dit *Handboek* begint met een paar hoofdstukken over wat diaconaat eigenlijk inhoudt, daarna volgt een praktisch gedeelte over het (samen) werken als diaken en deel drie is gewijd aan eigentijdse diaconale thema's als hulp aan vreemdelingen, mensen met een verslaving, mensen met een handicap en mensen in financiële nood. Een aantal bijlagen aan het einde van het boek geeft praktische tools om het diaconale werk te inventariseren en te structureren.

Mooi is dat elk hoofdstuk begint met een casus van een paar regels: van een aspirant-diaken die net 'op tal' staat en wil weten wat er allemaal bij het werk van diakenen komt kijken tot iemand die in de schuldsanering zit. Door dit soort beschrijvingen wordt het diaconale werk heel concreet. Dit handboek is een aanrader voor de beginnende én ervaren diaken, en omdat het zo recent verschenen is, speelt het goed in op de actualiteit van de veranderde zorgstructuren in de samenleving.

Barmhartigheid en Gerechtigheid

Een veel steviger theoretisch-theologische basis wordt gelegd door *Barmhartigheid en Gerechtigheid,* dat zichzelf presenteert als *Handboek diaconiewetenschap*. In het eerste deel worden allereerst de werken van barmhartigheid beschreven, die heel mooi met eigentijdse beelden zijn weergegeven door fotograaf Chris Pennarts. Dit hoofdstuk wordt gevolgd door beschouwingen over de verantwoordelijkheid van de kerken voor het ledigen van nood in de geschiedenis. Daarna komt een heel aantal 'markante mensen met mededogen' voor het voetlicht en wordt beschreven hoe andere godsdiensten en levensbeschouwelijke stromingen vormgeven aan hun roeping tot naastenliefde.

Het tweede deel van het boek is gewijd aan de ontwikkeling van eigentijds diaconaat, door middel van de deelonderwerpen diaconaal handelen in de wereld, grondvragen van een diaconale ecclesiologie, diaconie te midden van andere kerkelijke werkvelden en nieuwe fundamentele benaderingen.

Dit boek is een omvangrijk standaard-

Hayo Wijma (red.), *Handboek voor diakenen*. Buijten & Schipperheijn, 2014. 192 pagina's, € 17,90.

Hub Crijns e.a. (red.), *Barmhartigheid en Gerechtigheid. Handboek diaconiewetenschap*. Kok, 2004. 444 pagina's, € 47,50. Als e-boek € 34,99.

L. Miedema, *Nieuw diaconaat. Gids voor diakenen en diaconale vrijwilligers*. Boekencentrum, 2008 (tweede druk in 2010). 106 pagina's, € 9,90.

M. Assink (red.), *De praktijk van het ambt. Handreiking aan nieuwe ambtsdragers.* Vuurbaak, 2012. 272 pagina's, € 24,75.

René van Loon, *Kerk voor de buurt*. Boekencentrum, 2012. 132 pagina's, € 13,90.

Dave Bookless, *Het groene hart van het geloof. Zorg voor Gods wereld*. Kok, 2009. Oorspronkelijke titel: *Planetwise: dare to care for God's world.* De Engelse versie is te bestellen via amazon.com.

werk waaraan door veel mensen is meegewerkt. Het is vooral bedoeld als studieboek voor studenten en voor beroepskrachten in de diaconale praktijk.

De praktijk van het ambt

'Hoe mooi zou het zijn als we allemaal vol vuur God zouden dienen, elkaar zouden zien staan, alles samen zouden delen in de gemeente (…) als we allemaal uitblonken in liefde, vreugde, vreedzaamheid, verdraagzaamheid, vriendelijkheid, goedheid, betrouwbaarheid, zachtaardigheid en zelfbeheersing.'
Met deze woorden opent redacteur Marnix Assink *De praktijk van het ambt. Handreiking aan nieuwe ambtsdragers*. Omdat dat geschetste ideaalbeeld maar moeilijk van de grond komt, zijn er ambtsdragers ('ijveraars') aangesteld in de christelijke gemeente om de liefde van God in Christus in harten van gemeenteleden te planten en te laten ontkiemen door de Geest. Het boek richt zich op het toerusten van diakenen en ouderlingen die nog geen of weinig ervaring hebben met het ambt, maar is ook nog steeds heel geschikt voor ambtsdragers met ervaring.
Onderdelen van het boek zijn ambten in de praktijk, pastoraat, diaconaat, kerkregering en kerkrecht, gemeenteopbouw, leidinggeven met visie en ambtsdragers in de praktijk. Een leerzaam en nuttig boek met bijvoorbeeld ook handreikingen voor het pastoraat op het gebied van echtscheiding, kerkverlating en homofilie.

Nieuw diaconaat

Nog veel praktischer wordt het in *Nieuw diaconaat. Gids voor diakenen en diaconale vrijwilligers*. Het is geschreven met het oog op de diaconale praktijk in de PKN en licht de vernieuwde visie op diaconie van dat kerkverband toe, maar maakt ook concrete stappen naar het diaconale werk in de plaatselijke gemeente. Auteur Lútzen Miedema behandelt de fundamenten (diaconaat is geleefd geloof), geeft vier bijbelse kernwoorden waar het in het diaconaat om draait (beeld van God zijn, bondgenoot zijn, genade en avondmaal) en vier werkvelden, ook weer geïnspireerd op de zeven werken van barmhartigheid.
Het handige van dit boekje is dat er aan het einde van elk hoofdstuk gespreksvragen zijn toegevoegd en dat het afsluit met een aantal praktische bijdragen met nuttige adressen, websites en cursusmogelijkheden. Die zullen na vier jaar (in 2010 verscheen een tweede druk) niet meer allemaal actueel zijn, maar het boekje is nog wel heel bruikbaar.

Kerk voor de buurt

Hoe kun je als kerkelijke gemeente iets betekenen voor je dorp of wijk? Bij veel gemeenteleden leeft de wens om iets van Gods liefde uit te stralen in de directe omgeving.
René van Loon is predikant van de hervormde wijkgemeente Schollevaar te Capelle aan de IJssel en heeft jarenlang gewerkt voor de christelijke studentenbewesing IFES. In Capelle heeft hij gezien wat de invloed kan zijn van een positief ingestelde gemeente op een buurt. Leden van zijn gemeente doen mee aan schoenenpoetsacties in het winkelcentrum, helpen mensen bij het invullen van belastingformulieren en proberen te bemiddelen bij conflicten in de buurt. In *Kerk voor de buurt* laat Van Loon zien welke keuzes er gemaakt moeten worden en waar kansen liggen. Hij onderscheidt daarbij twee sporen: enerzijds algemene dienstbaarheid aan iedereen, los van geloof of achtergrond, en anderzijds hulp bij geloofsvragen voor iedereen die meer over het christelijk geloof wil weten. Het boek bevat veel praktijkvoorbeelden die het gemeenten mogelijk maken er meteen mee aan de slag te gaan.

Het groene hart van het geloof

Gerechtigheid heeft ook betrekking op onze manier van omgaan met Gods schepping. Uit het onderzoek dat in opdracht van het Platform Diaconale Samenwerking is uitgevoerd (zie pagina 4-7 van dit nummer) blijkt dat er op dit punt nog wel winst te boeken is onder christenen en dat een grotere bewustwording noodzakelijk is.
Een wereldwijde christelijke organisatie die zich hier al jarenlang voor inzet is A Rocha. Zij doet, geïnspireerd door Gods liefde, wetenschappelijk onderzoek, verzorgt natuureducatie en voert natuurbeschermingsprojecten uit met lokale gemeenschappen. Op www.arocha.org is meer te lezen over wat er internationaal en landelijk gebeurt en over de achtergronden van dat werk. Je kunt je bijvoorbeeld aansluiten bij een bestaande werkgroep of een nieuwe oprichten en daadwerkelijk aan de slag gaan in je omgeving.
Voor wie wat wil lezen over christelijke zorg voor de schepping is er *Het groene hart van het geloof* , 'een boek vol hoop dat het denken van christenen verandert'. Je zult even moeten zoeken om het te bemachtigen, want nieuw is het niet meer verkrijgbaar. Via literatuurplein.nl kun je een leenexemplaar aanvragen. Ook is de oorspronkelijke Engelse versie (*Planetwise: dare to care for God's world*) nog te koop, ook voor e-reader of tablet.

Heleen Sytsma-van Loo is neerlandicus en eindredacteur van *De Reformatie*.

Buitengewoon Zorgzaam: **een bijzonder inclusief project**

Modern diaconaat is meer naar buiten gericht en speelt in op ontwikkelingen in de samenleving. In de Vinex- wijk Vathorst in Amersfoort krijgt dat op een bijzondere manier vorm. Twee zorginstellingen, een kerkelijke gemeente en een kindercentrum, slaan er de handen ineen. Samen zijn ze een bijzonder nieuwbouwproject gestart onder de naam Buitengewoon Zorgzaam. Over anderhalf jaar moet het klaar zijn.

TEKST **MAARTEN BOERSEMA**

Michiel van Rennes, de initiatiefnemer van Buitengewoon Zorgzaam, was voor zijn kinderdagverblijf in Vathorst op zoek naar een geschikte plek. Tijdens die zoektocht kwam hij in contact met de GKv in Vathorst, die bezig was met het uitwerken van plannen voor de nieuwbouw van een kerk. Na gesprekken kwamen ze tot de conclusie dat het ideaal zou zijn om samen in één gebouw te trekken. 'Alleen praktisch al levert het veel voordeel: op zondag is het hele gebouw voor de gemeente en door de week voor de kinderen.' In het vervolgtraject haakten er meer partijen aan en zo ontstond een project waarin Accolade, Sprank, de GKv Vathorst en Bzzzonder kindercentrum samenwerken.

Credo

De ontwikkeling van het concept Buitengewoon Zorgzaam komt niet uit de lucht vallen. Joost Smit, predikant in de GKv Vathorst, en Emmy Bruinius, manager Zorg Accolade, stellen dat Buitengewoon Zorgzaam gezien moet worden tegen de achtergrond van de aardverschuiving in de zorg. 'De overheid trekt zich op veel terreinen terug omdat het oude systeem financieel onhoudbaar geworden is. De crisis en de verwachte vergrijzing van de bevolking hebben deze ontwikkeling in een stroomversnelling gebracht. Het credo voor de komende jaren is "participatie", waarin mantelzorg en zelfredzaamheid kernbegrippen zijn.'
Daar komt bij dat partijen in de zorg voor grote uitdagingen staan, omdat zij op een andere manier moeten gaan werken, met veel minder geld. 'Ook de rol van de kerk op het maatschappelijk middenveld staat volop in de belangstelling: wat gaat de kerk doen nu de overheid veel van haar verantwoordelijkheid afstoot en teruglegt bij de netwerken in de samenleving?' Het project Buitengewoon Zorgzaam speelt in op al deze ontwikkelingen.

Winstpunten

Smit vertelt dat er verschillende opties waren voor de nieuw te bouwen kerk in Vathorst. 'De eerste optie was doorgaan met samenkomsten beleggen in een school zonder zelf een eigen gebouw te hebben.' Deze optie heeft een groot nadeel: 'Veel mensen in de wijk Vathorst weten niet eens af van het bestaan van onze gemeente omdat we simpelweg geen gebouw hebben; we hebben geen gezicht.'
Optie twee was een kerklocatie in de traditionele zin van het woord: 'Een kerk met zalen, ergens midden in de wijk. Zo'n kerk bouw je dan vooral voor jezelf en je eigen diensten en bijeenkomsten, niet zozeer om naar buiten toe iets te betekenen.'

> De kracht van het project is dat iedereen erbij hoort en van waarde is

In 2010 is het denken over de nieuwbouw van de kerk in ander vaarwater gekomen door het initiatief van Michiel van Rennes, eigenaar van verschillende kinderdagverblijven in de regio. Van Rennes wilde partijen bij elkaar brengen die elkaar konden versterken vanuit een christelijke identiteit. Op praktisch gebied zag hij veel winstpunten. Zo kan een kerkelijke gemeente op zondagen gebruikmaken van de capaciteit van de kinderopvang, terwijl andere partijen door de week de kerkzaal of vergaderruimtes kunnen benutten.
Smit vertelt enthousiast over het project en noemt dit de derde optie die in beeld kwam. 'In het project Buitengewoon Zorgzaam krijgen we een

Artist Impression van het woon-zorg-kerkcentrum in aanbouw.

eigen zichtbare plek voor de diensten en andere bijeenkomsten; daarnaast kunnen we er als gemeente naar buiten toe veel mee doen. Er zal haast vanzelf een relatie groeien met bewoners in het gebouw. Verder wordt het ook een ontmoetingscentrum in het midden van Vathorst. Dat biedt veel en grote kansen.'

Smit was in 2012 nog predikant in een andere gemeente. Het project heeft er mede voor gezorgd dat hij in 2013 het beroep van de gemeente in Vathorst aannam. 'Het is fantastisch om bij al de betrokkenen te merken dat de drijfveer is het doorgeven van Gods liefde met woorden en daden. Daar wil ik in dit project graag mijn bijdrage aan leveren.'

Verplichting

Niet alleen predikant Joost Smit is enthousiast over het project, ook andere gemeenteleden zijn dat. Eén van hen is Inge Flokstra, die vanaf het begin betrokken is bij de gemeente. 'Ik heb de gemeente zien groeien van 200 tot ongeveer 800 leden. Als je kijkt naar de samenstelling van de gemeente, dan zijn de twintigers en dertigers met jonge kinderen sterk vertegenwoordigd.' Zelf behoort ze ook tot deze groep. 'In deze fase van het leven schieten het omzien naar elkaar en het naar buiten toe iets uitstralen er gemakkelijk bij in, terwijl dat verlangen er wel is; we willen er graag zijn voor mensen in de wijk.'

Flokstra is dan ook blij met het vooruitzicht van het nieuwe gebouw, waarin verschillende partijen gaan samenwerken. Ze verwacht dat het daardoor gemakkelijker zal zijn om als gemeentelid iets bij te dragen. 'Ook nu is de wil er wel, maar vaak weet je niet zo goed wat er gedaan kan worden. Dat zal straks anders zijn, omdat de kansen en mogelijkheden zich dan veel concreter aandienen.'

Tegelijkertijd weet ze nog niet precies wat ze kan verwachten. 'Wat betekent dit precies voor mij en wat wordt er verwacht van gemeenteleden? Ik heb deze vragen zelf en hoor ze ook van gemeenteleden.'

Smit gaat er graag op in: 'Allereerst zeggen we dat mensen vrij zijn in wat ze doen en laten. We willen niet het gevoel creëren dat je niet bij de gemeente hoort als je door de week niet gaat participeren in Buitengewoon Zorgzaam.'

De woorden van Smit sluiten aan bij de tekst die op de website te vinden is over het project. Daar staat dat het een fijne plek moet zijn waar leven, groeien, geloven en ontmoeten elkaar versterken (zie het kader). Participeren in het project is allesbehalve een verplichting. Smit vervolgt: 'Liefde is ook niet te organiseren. Daarbij is er straks van alles en nog wat te doen; voor iedereen is er denk ik wel iets te vinden. Je kunt elkaar ontmoeten in het gebouw en er komt een stiltecentrum waar je doordeweeks tot rust kunt komen. Maar je kunt er ook voor kiezen om als vrijwilliger mee te gaan helpen bij de dagbesteding of om af en toe een wandeling te maken met een oudere. Of je kunt buddy worden van een jongere met autisme.'

Flokstra vult aan: 'Ik denk dat we elkaar in het uitstralen van de liefde van God kunnen aansteken en ik hoop dat dit straks ook gaat gebeuren.'

Hermen Brokelman, lid van de diaconie, stemt hiermee in. 'We proberen de gemeente voor te bereiden op een actieve houding door nu al, nog voordat het gebouw is opgeleverd, mensen daarin te motiveren, te inspireren en te ondersteunen. Ook hebben we contact met allerlei instanties buiten het project zoals stichting Hip, Present, Voedselfocus en SchuldHulpMaatje.'

Inclusief

Smit benadrukt dat de kracht van het project is dat iedereen erbij hoort

Ds. Joost Smit: 'Gods liefde doorgeven in woorden en daden – daar wil ik in dit project graag mijn bijdrage aan leveren.' (foto Stefan Roorda)

en van waarde is. 'Een Vinex-locatie als Vathorst heeft altijd iets van een demografische eenzijdigheid. Ik vind het prachtig dat deze eenzijdigheid door dit project een beetje doorbroken wordt.'
Dat ieder mens van waarde is, is terug te vinden in de naam van het project, vooral in het eerste woord. Van Rennes, naast initiator ook bedenker van de naam, omschrijft het als volgt: '"Buitengewoon" zegt dat iedereen anders is en dat "gewoon" niet bestaat.'
Van Rennes is zelf vader van vier mooie kinderen, van wie er twee door de maatschappij een etiket hebben gekregen: het Down- en het RETT-syndroom. 'Ik heb ontdekt dat het in deze maatschappij niet gewoon is dat alle kinderen samen kunnen opgroeien. Daarom zijn we ruim vier jaar geleden begonnen met onze kinderdagopvang waar alle kinderen welkom zijn. We werken aan de talenten die elk kind van God heeft gekregen, en kijken naar de mogelijkheden en niet naar de beperkingen. We zijn dus een inclusieve organisatie en ik vind het mooi dat we dat inclusieve nu door kunnen zetten met nog meer doelgroepen bij elkaar in één gebouw.'
Smit zegt de inclusiviteit ook vast te willen houden in de wekelijkse vieringen. Iets daarvan was al zichtbaar tijdens een dankdienst die in december werd gehouden. 'Tijdens deze eredienst was de variatie in bezoekers groot. Er waren mensen uit alle doelgroepen die straks in het gebouw zitten aanwezig in de dienst.' Smit benadrukt dat hij graag wil dat iedereen zich straks in de erediensten aangesproken voelt, zodat er niet speciale doelgroepdiensten gehouden hoeven worden.

Realiteitscheck

Er leven wel wat kritische vragen onder de gemeenteleden en Smit noemt het een uitdaging om daar op een goede manier mee om te gaan. 'Bij sommige gemeenteleden is er weerstand tegen het om moeten gaan met de verschillende doelgroepen die bewoner worden van het gebouw. Dat is iets waar we samen naartoe moeten groeien; ook als je moeilijk met bepaalde doelgroepen om kunt gaan, moet je je thuis kunnen voelen in onze gemeente.'
Daarnaast leeft de vraag of een gemeente die voornamelijk bestaat uit mensen die het heel druk hebben, de pretentie die de naam 'buitengewoon zorgzaam' in zich heeft wel waar kan maken. Smit vertelt dat er om die reden de afgelopen tijd een realiteitscheck is uitgevoerd. 'Daarmee bedoel ik: je moet niet een verpletterend ideaal als uitgangspunt nemen, maar gewoon beginnen bij de vraag: wat kan ik met mijn gaven in deze situatie doen, hoe kan ik rustig groeien en ze breder inzetten dan alleen binnen de gemeente? Overigens staat of valt dit project niet met de inbreng van gemeenteleden van deze gemeente. We gaan ook een beroep doen op het persoonlijke netwerk van de bewoners zelf en hopen dat er ook vrijwilligers uit de wijk, christen of niet, mee willen gaan doen.'

Maarten Boersema is theoloog en journalist.

Gebruikers Buitengewoon Zorgzaam

Samen leven, groeien, geloven en ontmoeten is het motto van Buitengewoon Zorgzaam. Wie gaan er participeren in het project? Een introductie van de gebruikers.

Stichting Sprank biedt mensen met een verstandelijke beperking ruimte om te wonen, te werken, te ontspannen en zichzelf te ontwikkelen. Dit vanuit een gereformeerde levensovertuiging. In het project Buitengewoon Zorgzaam komen zowel woningen als ruimte voor dagbesteding. De visie van het project Buitengewoon Zorgzaam sluit aan bij de visie van Sprank, namelijk dat haar bewoners niet weggestopt zijn, maar 'sprankelend' en zichtbaar in de wijk aanwezig zijn.

De *GKv Vathorst* is een snel groeiende kerkelijke gemeente. Zij gaat zich binnen Buitengewoon Zorgzaam huisvesten en bijeenkomsten en andere kerkelijke activiteiten organiseren.

Bij *kindercentrum Bzzzonder* is elk kind welkom, ook kinderen met een extra zorgbehoefte. Dit alles vanuit een christelijke identiteit: elk kind is bijzonder! Bzzzonder biedt binnen Buitengewoon Zorgzaam kinderdagopvang en buitenschoolse opvang voor kinderen van nul tot twaalf jaar.

Accolade Zorggroep gaat binnen het project woongroepen en dagbesteding voor dementerende ouderen en bewoners met niet-aangeboren hersenletsel realiseren.

Er is binnen Buitengewoon Zorgzaam nog plek voor andere gebruikers. Heb je belangstelling om te participeren, kijk dan op www.buitengewoonzorgzaam.nl of neem contact op met Michiel Wijnen via mwi@zenzo-mv.nl.

Gereedschap voor werkers in de kerk

Werken in de kerk is een reeks praktische handboeken voor kerkwerkers. In elk deeltje geven experts vanuit hun eigen ervaring adviezen die direct toepasbaar zijn in de praktijk. Zes delen zijn verschenen. In voorbereiding zijn:

- **Handboek voor oudsten/ouderlingen**
- **Handboek voor kerkelijke coaches**

Handboek voor diakenen NIEUW
Als je 'ja' zegt op de vraag of je diaken wilt worden, word je direct met allerlei vragen geconfronteerd. Hoe signaleer ik problemen? Hoe werkt schuldhulpverlening precies? Hoe ben ik diakenen voor jongeren? Hoe communiceer ik transparant? Het boek staat boordevol informatie, tips en inzichten voor zowel beginnende als ervaren diakenen.192 p., €17,90

Handboek voor kinderwerkers
Over o.a.: Je eigen visie ontwikkelen. Hoe betrek je kinderen in de kerkdienst? Het contact met ouders. Bidden en bijbellezen met kinderen. 176 p., €16,90

Buijten & Schipperheijn *Motief*
www.buijten.nl – in de boekwinkel

Handboek voor kringleiders
Over o.a.: Wat is een goede kringleider? Hoe begin je een kring? Zelf groeien als kringleider. Hoe bid je samen? 144 p., €16,90

Handboek voor catecheten
Over o.a.: Hoe denken pubers? Hoe krijg je hen enthousiast? Hoe ga je om met niveauverschillen? Hoe betrek je de ouders? Welke rol heeft de gemeente? 208 p., €17,90

Handboek voor kinder- en jeugdpastoraat
Over o.a.: de plek van jongeren in de kerk, zelfbeeld, seksualiteit, homoseksualiteit, pesten, echtscheiding, rouw, verslavingen, occultisme, depressiviteit. 224 p., €18,90

Handboek voor jeugdleiders
Een boek vol praktische tips. Je vindt er talloze werkvormen, ideeën voor gebed, tips om orde te houden en handvatten voor een goed gesprek. Met cd. 168 p., €16,90

ChristenUnie SGP

SAMENWERKING
JA
SUPERSTAAT
NEE

STEM 22 MEI CHRISTENUNIE - SGP

ChristenUnie-SGP staan in Europa samen voor christelijke politiek.

Samenwerking? Zeker. Aan internationale gerechtigheid bijvoorbeeld. Wij zetten ons in voor bestrijding van mensenhandel, bescherming tegen geloofsvervolging wereldwijd en voor goede betrekkingen met Israël. Maar ook op het gebied van milieu, handel, transport en vluchtelingen.

Superstaat? Zeker niet. De lidstaten bepalen zelf hoe wordt omgegaan met vraagstukken van leven en dood, met christelijke zorg en onderwijs. Nederland moet stoppen met het overdragen van bevoegdheden aan Europa. Stoppen met het onverantwoord overeind houden van zwakke Eurolanden.

Europese verkiezingen donderdag 22 mei. Kies voor een christelijk geluid in Europa. Stem ChristenUnie-SGP.

WWW.EUROFRACTIE.NL

Platform Diaconale Samenwerking zet netwerken van deskundigen op

Steun in de rug voor diakenen

Het Platform Diaconale Samenwerking (CGK, GKv en NGK) gaat netwerken van deskundigen opzetten om diakenen te ondersteunen in hun werk. Door de ontwikkelingen in de samenleving en de impact die dat heeft op diakenen is deze extra ondersteuning geen overbodige luxe. De deskundigennetwerken zullen naar verwachting voor het einde van dit jaar actief worden.

TEKST **MARNIX ASSINK**

Jarenlang konden we de zorg voor de samenleving overlaten aan de verzorgingsstaat, waarin de overheid primair de verantwoordelijkheid droeg voor het welzijn van haar burgers. Maar dat is na ruim een halve eeuw onbetaalbaar geworden en dus beleeft Nederland deze jaren de grootste transformatie ooit in de moderne verzorgingsstaat. Er vindt een fundamentele omslag plaats naar een samenleving waarin de eigen kracht van burgers en hun sociale netwerk centraal staan, aangeduid als 'burgerparticipatie'. Pas wanneer de burger en zijn netwerk de noodzakelijke zorg niet meer zelf kunnen organiseren is er een mogelijkheid van ondersteuning vanuit de burgerlijke overheid. Anders gezegd: minder aandacht en zorg voor de zwakken in de samenleving.

Deze veranderingen stellen kerken en diaconieën de komende jaren voor nieuwe uitdagingen, maar bieden ook mogelijkheden. Juist in onze sterk veranderende en versoberende samenleving kunnen gemeenten van Christus een bron van licht en barmhartigheid zijn – gedreven door de liefde van Christus – en hun gaven inzetten voor het welzijn van hun naasten. Kerken kunnen als 'alternatieve gemeenschap' een sterk getuigenis geven in het publieke domein.
En kerken willen dat ook. Dat blijkt uit het onderzoek dat de Gereformeerde Hogeschool in opdracht van het Platform Diaconale Samenwerking (PDS) uitvoerde onder diaconieën en gemeenteleden in de CGK, GKv en NGK (zie pagina 4-7 van dit nummer). Driekwart van de 3.200 deelnemers aan het onderzoek vindt dat het diaconaat zich meer moet richten op de naaste in de samenleving. Gezien de toch wat interne gerichtheid van de onderzochte kerken is dat een verrassende omslag! De ondervraagden vinden wel dat het diaconaat goed moet worden georganiseerd en dat het niet ten koste mag gaan van de interne zorg en aandacht in de gemeente. Dat is een mooie en goede gedachte, maar tegelijk geen geringe opgave voor kerken en in het bijzonder diakenen. Uit het onderzoek blijkt dan ook dat de rol van diakenen zal moeten veranderen. Zij moeten zich meer gaan richten op faciliteren, coördineren en samenwerken met anderen in de samenleving.

Niet aanwezig

Veel diaconieën zullen niet alle kennis en vaardigheden in huis hebben om actief te worden in de samenleving. Uiteraard kun je als diaconie dan eerst kijken wat er onder je eigen gemeenteleden aan expertise, competenties en ervaring aanwezig is. Zo richtte de NGK Veenendaal onlangs een sollicitatiekring op voor werkloze gemeenteleden en heeft de Gereformeerde Kerk van Bergambacht een crisisteam voor het ondersteunen van werklozen.
Maar wat als de benodigde kennis en vaardigheden niet binnen de gemeente aanwezig zijn? Denk dan aan deelname aan lokale diaconale platforms, participatie in Wmo-raden en samenwerking met organisaties als Present en Schuldhulpmaatje.
Het PDS wil diakenen ondersteunen om actief te worden op deze gebieden. Hiervoor gaat het PDS netwerken van deskundigen opzetten die op oproepbasis ingeschakeld kunnen worden door plaatselijke diaconieën. Diaconieën kunnen hun aanvragen voor ondersteuning via het Diaconaal Steunpunt (GKv/NGK) of het Diaconaal Bureau (CGK) indienen. Het is ook mogelijk om rechtstreeks contactpersonen binnen de netwerken te benaderen.
Voor het einde van het jaar willen het Diaconaal Steunpunt en het Diaconaal Bureau de netwerken 'up and running' hebben.

Het PDS is voor het opzetten van de netwerken nagegaan op welke gebieden diakenen de meeste ondersteuning nodig hebben. Daaruit zijn een paar taakgebieden gerold. Hieronder twee voorbeelden.

1. Ondersteuning van lokale diaconale platforms

Veel sociale en maatschappelijke problemen zijn niet door afzonderlijke diaconieën te behappen, laat staan op te lossen. Daarom is samenwerking tussen plaatselijke kerken en diaconieën

gewenst. In verschillende plaatsen vindt zulke samenwerking al plaats in zogenoemde diaconale platforms.
In een diaconaal platform bundelen plaatselijke kerken hun krachten op diaconaal gebied. Ze wisselen kennis en ervaring uit en gaan de gemeente voor in dienstbaarheid aan de samenleving. Het platform is de spreekbuis en het contact van de kerken richting de burgerlijke gemeente en onderhoudt ook de contacten met maatschappelijke organisaties.
Een voorbeeld: een kerkelijke gemeente wilde iets doen voor jonge werklozen. Deze kerk besefte dat zij dat niet alleen kon aanpakken en richtte daarom een diaconaal platform op, waarin meerdere kerken hun kennis en mankracht bundelden. Samen organiseerden zij een gezamenlijke avond over jeugdwerkloosheid. Naast veel belangstellenden kwam ook de burgerlijke gemeente hierop af, met de opmerking dat zij het diaconale platform nodig hadden. Gezamenlijke initiatieven van kerken kunnen naar buiten toe dus heel krachtig zijn! Hetzelfde geldt voor het contact met christelijke zorgaanbieders. Die zoeken vaak samenwerking met lokale diaconieën, vrijwilligers, mantelzorgers en belangenorganisaties. Samen kun je een zorgaanbod realiseren dat geen van de partijen in zijn eentje zou kunnen bieden.

De netwerken van deskundigen van het PDS kunnen diaconieën begeleiden bij het opzetten van een diaconaal platform, het opstellen van een huishoudelijk reglement en het vormen van beleid. Ook kunnen de deskundigen advies geven over de organisatievorm. Moet het bijvoorbeeld een stichting zijn? Ga je met coaches werken? Maak je gebruik van werkgroepen en zo ja, voor welke onderwerpen? Denk ook aan vragen als: Wiens belangen vertegenwoordig je? Richt je je op mensen in financiële of rechtspositionele moeilijkheden? Of op andere kwetsbaren? Of op het algemeen welbevinden van de bevolking?
De ervaringsdeskundigen kennen ook de valkuilen waar veel diaconale platforms mee te maken hebben. En ze hebben de kennis en ervaring om te voorkomen dat een platform een praatclub wordt of na beginnend enthousiasme weer als een 'plumpudding' ineenzakt.

Wordt dit het gezicht van de participatiesamenleving? Mensen zullen langer thuis moeten blijven wonen, ondanks dat zij op hogere leeftijd toenemend zorgbehoevend worden. Wat doet de kerk voor hen? (foto Chalmers Butterfield)

2. Ondersteuning van deelname aan adviesorganen

Lokale overheden stimuleren burgerparticipatie en maatschappelijke initiatieven. Zij gebruiken daarvoor inspraak- en adviesnetwerken als de Wmo-raad, die bedoeld is om het college van burgemeester en wethouders te adviseren over het zorg- en welzijnsbeleid. Vertegenwoordigers van allerlei maatschappelijke groeperingen nemen deel aan deze vorm van overleg. Kerkelijke afvaardiging vindt vaak plaats via iemand van het lokale diaconale platform.
Een breed scala aan onderwerpen kan in de adviesraden aan bod komen, zoals aanbesteding van thuiszorg, vrijwilligers en mantelzorgers, opvoedingsondersteuning, algemene en individuele voorzieningen, het Wmo-loket, ouderenbeleid, sociale samenhang en leefbaarheid. Naast het gemeentebestuur kunnen ook Wmo-raadsleden zelf beleidsvoorstellen inbrengen.
Via Wmo-raden is het mogelijk om een zekere invloed op het gemeentebeleid uit te oefenen. Het is belangrijk om daarbij te weten hoe je je standpunt vanuit je eigen identiteit het beste kunt inbrengen en vertolken. Over welke breedte aan onderwerpen kunnen en willen kerken meedenken, en met welk mandaat? Hoe zorg je dat je boodschap goed overkomt en hoe betrek je de kerkelijke gemeenten daarbij? De deskundigennetwerken van het PDS kunnen diakenen of diaconale platforms helpen met deze vragen.

Niet alleen

Kerken kunnen een grotere diaconale rol vervullen in de samenleving, zeker nu de overheid de zorg en aandacht voor elkaar meer aan de burger overlaat. Diakenen doen er goed aan zich tijdig op deze veranderingen voor te bereiden. Daarbij staan ze er niet alleen voor. Ze kunnen van deskundige ondersteuning gebruikmaken, via de aanstaande netwerken van deskundigen en natuurlijk ook via de gebruikelijke support van het Diaconaal Steunpunt en het Diaconaal Bureau.

Marnix Assink MBA, MSc is lid van het Platform Diaconale Samenwerking en van het Generaal Diaconaal Deputaatschap van de GKv.

IS DIT GEWOON OF TÉ CLAIMEND GEDRAG?

Vraag het de hulplijn.
Wij helpen je verder:
www.eleos.nl/hulplijn

Eleos
stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg

Heuvelrug Grafgedenktekens

Johan Zandee
Pr. Hendrikweg 48, Doorn. tel. 06.53.367564

Specialist in het leveren en plaatsen
van grafgedenktekens
in natuursteen, glas en andere duurzame materialen.

In alle rust bij U thuis in Uw eigen vertrouwde omgeving zoeken wij samen met U welk gedenkteken past bij Uw wensen

Werkgebied: Provincie Utrecht, Gelderland,
Flevoland en Zuid-Holland

www.heuvelrug-grafgedenktekens.nl

Nieuwe actiekrant!

De nieuwe actiekrant boordevol nieuws over de bijna veertig jaar oude Faculté Jean Calvin is uit! Kijk in uw brievenbus of download hem vanaf de website kampen-aixenprovence.nl en maak een jubileumgift over!

FACULTE JEAN CALVIN
Institut de Théologie Protestante et Evangélique

info@kampen-aixenprovence.nl
kampen-aixenprovence.nl
stichting KAMPEN AIX-EN-PROVENCE NL04 INGB 0003490687

Met de NCB op weg

De N.C.B. heeft als doel de behartiging van de geestelijke en stoffelijke belangen van haar leden in het bijzonder en van alle blinden en slechtzienden in het algemeen.

Kent u blinden of slechtzienden? Wijs hen dan de weg naar de N.C.B.

DE GRONDSLAG VAN DE N.C.B. is de Bijbel Als GODS ONFEILBAAR WOORD!

Nederlandse Christelijke Blinden- en slechtziendenbond

Adres secretariaat: Mevr. J. v.d. Berg-Simonse
Lange Waand 16b
7783 ES Gramsbergen

Adres penningmeester: J. van Andel
Oude Bodegraafseweg 18D
2411 AH Bodegraven
Tel 0172-615883

K.v.K. te Amsterdam 40532845 / ANBI nummer 800302710
Bankrekening: NL14INGB0002858940

HAD IK EERDER MOETEN DOEN

individuele en groepsretraites

RETRAITE in een oase van rust en ruimte

Wacht niet te lang. Neem tijd voor jezelf. Om ruimte te creëren voor een nieuwe weg, een nieuw begin. Een retraite op de Hezenberg geeft je daar tijd en gelegenheid voor.

gastvrij onthaal | met of zonder programma
eigen kamer | Kapel-momenten

landgoed HEZENBERG
BEZINNEN | GROEIEN | HELEN

WWW.HEZENBERG.NL 038 - 444 52 51

IS DAT EEN DEPRESSIE OF GEWOON WEINIG FUT?

Vraag het de hulplijn.
Wij helpen je verder:
www.eleos.nl/hulplijn

Eleos
stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg

Column

Carola Schouten is Tweede Kamerlid voor de ChristenUnie.

Geestelijk leiderschap

TEKST **CAROLA SCHOUTEN**

Elke dinsdagochtend houdt de ChristenUnie fractievergadering. Tijdens die vergadering worden de politieke actualiteiten en de debatten van de komende week besproken. Zo'n twee uur lang wisselen we meningen en standpunten uit en bepalen we de te volgen koers. Voor de gemiddelde toeschouwer is het een spoedcursus politiek vol met jargon. Leerzaam, maar ook een tikkeltje vervreemdend, zo stel ik me voor.

Onlangs hadden we daadwerkelijk een gast bij onze fractievergadering, die met veel interesse het schouwspel volgde. Terwijl ze niet eens kon verstaan wat we bijvoorbeeld van de Programmatische Aanpak Stikstof vonden. 'Ze' was Michelle Tolentino, uit de Filippijnen. Michelle is een Compassion-kind. Voor de goede orde: inmiddels is ze uitgegroeid tot een volwassen, bevlogen vrouw.
Michelle kwam vertellen wat het werk van Compassion concreet in haar leven heeft betekend. Ze groeide op in de bittere armoede van de sloppenwijken van Manilla, samen met haar moeder, broers en zussen. Michelle zag bijvoorbeeld dat ouders hun jonge dochters prostitueerden om nog enig inkomen te vergaren. Meisjes van rond de tien jaar werden eropuit gestuurd om de begeerten van mannen te bevredigen...
Dankzij Compassion werd Michelle dit lot bespaard. Via een lokale kerk – partner van Compassion – kon ze onderwijs volgen. Ze leerde er ook wie écht redding brengt: Jezus. Uiteindelijk kon ze studeren en kwam ze zelfs in Amerika terecht. Maar haar hart ging uit naar al die andere kinderen zoals zij. Ze keerde terug naar Manilla en stichtte er een huis waar ze jonge meisjes opvangt en daarmee redt uit de klauwen van mensenhandelaren.

Na haar indrukwekkende verhaal vroeg ik wat echt het verschil had gemaakt in haar leven. Ik verwachtte een ronkend verhaal over het werk van Compassion. Maar haar antwoord was verrassend: ze riep op tot geestelijk leiderschap. Waar het, volgens haar, écht misgaat in haar land, is het gebrek aan geloof in Jezus, de verlosser. Ze verlangt naar geestelijke leiders in haar land, op alle niveaus. Zodat eigenbelang en corruptie niet meer het beleid bepalen. Zodat de bestrijding van armoede ook een geestelijke strijd wordt. Zodat er hard wordt opgetreden tegen mannen die de 'diensten' van jonge meisjes afnemen.

Het antwoord van Michelle houdt ons een spiegel voor. Zijn wij ook geestelijke leiders? Ik vind het moeilijk om dat van mezelf te zeggen. Maar dat is wel waar zij toe opriep. Ieder op zijn of haar plaats, in zijn of haar land. Om Jezus' weg te volgen en het goede te zoeken. Ook al twijfelen we of we een geestelijk leider zijn. Eén ding leerde ik wel van Michelle: in al ons werk mogen we dé geestelijk leider volgen.

Gezocht:
programmeur die PHP beheerst zodat de website van *Opbouw* een update kan ondergaan. Tijdsbesteding: 1-2 dagen. Geïnteresseerden kunnen zich melden bij het bestuur (persvereniging@opbouwonline.nl) of de redactie van *Opbouw* (redactie@opbouwonline.nl).

Drie Deventer diakenen over beleid en praktijk

‘Diaconaat gaat om gewone, kleine dingen’

Vrijwel iedere diaconie zal wel ergens een beleidsplan hebben liggen. Maar als de visiegesprekken voorbij zijn en de voeten weer in de modder staan, wat komt daar dan van terecht? Drie diakenen van de samenwerkingsgemeente CGK-GKv-NGK in Deventer blikken terug op de drie jaar na het opstellen van hun beleidsplan en concluderen: diaconaat leeft in de gemeente, maar wel anders dan gedacht.

TEKST **JORDI KOOIMAN**

Op 8 september 2011, ruim tweeëneenhalf jaar na het samengaan van de CGK, GKv en NGK in Deventer, bezegelde de diaconie van de Samenwerkingsgemeente een nieuw, ambitieus beleidsplan, compleet met SWOT-analyse, strak gedefinieerde werkvelden, hoofdaandachtspunten en een actieplan. De diakenen moesten het enthousiasme bij gemeenteleden behouden en versterken, bestaande initiatieven ondersteunen en gemeenteleden coachen om zelf verantwoording te nemen. Het motto: ‘Vuur met vuur ontsteken! Tot ieder in vuur en vlam staat.’ De strategie: ‘Iedereen diaken!’

‘We wilden de stad verbeteren, wijken adopteren, met de politie samenwerken’, vertelt Gert-Jan van der Vegt, scriba van de diaconie. ‘Ook spraken we erover om op termijn minder diakenen te benoemen, omdat de gemeenteleden zelf diaconaal bezig zouden moeten zijn en de diakenen hen vooral moesten coachen. Op dat moment was dat allemaal goed bedacht.’ De praktijk pakte echter anders uit. Dat blijkt wel als Gert-Jan, businesscoach in zijn dagelijks werk, om de tafel zit met twee broeder-diakenen: Bas van der Marel, vakspecialist bij SNS Bank en sinds vorig jaar bezig aan zijn tweede termijn als diaken, en Reinier Kooiman, belastingadviseur bij Deloitte en sinds de zomer van 2011 lid van de diaconie. In hun gesprek

Het advies van de Deventer diaconie: begin met kleine, gewone dingen. In inloophuis De Ontmoeting kunnen mensen bijvoorbeeld terecht voor een gratis kopje koffie en een goed gesprek. Honderd vrijwilligers uit de gemeente houden het huis draaiende. (foto ECM Nederland)

Waarom diaken?

Bas van der Marel: 'Ik zie het helpen van anderen als een opdracht voor ons allemaal. Het is deel van hoe je in het leven staat. Je bent altijd diaken, wij allemaal. Dat zie je duidelijk in het verhaal van de voetwassing. Jezus leert ons dat de dienaar, de minste, de eerste en voornaamste is. Hij geeft ons een les in dienstbaarheid!'

wordt al snel duidelijk dat de diakenen vooral heel druk zijn met tal van steunaanvragen en ander 'handwerk', terwijl de grote idealen van wijkveranderende projecten en een gemeente waar alle ruim duizend leden zich diaken voelen wat zijn blijven liggen.
'Onze plannen waren een paar maten te groot', zegt Gert-Jan eerlijk. 'Veel is anders gegaan dan we hadden gedacht. We zijn wel bij een paar goed zichtbare projecten betrokken geraakt, zoals het Meester Geertshuis en De Ontmoeting, twee inloophuizen, maar het meeste werk speelt zich af in het kleine, in het verborgene.'

Ingehaald

Toch is er in Deventer de afgelopen drie jaar heel veel gebeurd op diaconaal gebied. Waar de diaconie rond het opstellen van het beleidsplan misschien 7, 8 steunaanvragen had lopen, zijn dat er nu 28. En veel van die aanvragen komen van buiten de kerk. Bas van der Marel: 'In mijn eerste periode als diaken kregen we vrijwel nooit buitenkerkelijke aanvragen. Nu heel erg veel. Het mooiste verzoek was dat van een Ghanees, die een Zwitserse band wilde laten overkomen om een benefietconcert te geven. Of wij dat wilden betalen...'
Opvallend is dat veel van de steunaanvragen juist via gemeenteleden binnenkomen. Kennelijk is het principe dat 'iedereen diaken is' toch geland in de gemeente, hoewel de diaconie niet zo expliciet met die boodschap aan de slag is gegaan. 'We werden ingehaald door het grote aantal aanvragen', zegt Reinier Kooiman daarover, typerend genoeg.
'We zijn als gemeente rijk gezegend met bijzondere mensen die uit eigen beweging diaconaal actief zijn', zegt Bas. 'Wij adopteren als het ware hun initiatieven en die steun voelen en waarderen de gemeenteleden.'
Door de toestroom van steunaanvragen kwam er niet zoveel terecht van het oorspronkelijke plan om het aantal diakenen af te bouwen. 'We overwegen nu zelfs om een ambtelijk secretaris aan te stellen, zodat we nog meer werk kunnen verrichten', zegt Gert-Jan.

Volle handen

Om het stijgende aantal beroepen op de diaconie te kunnen behappen, begonnen de diakenen ook gemeenteleden in te schakelen. Daarmee kwam de coachende rol van de diaken, zoals zo mooi omschreven in het beleidsplan, toch in beeld. 'We benoemen het misschien niet zo, maar het gebeurt eigenlijk wel', zegt Reinier. 'Als we over steunaanvragen overleggen, is er altijd wel iemand die zegt: "Ik ken wel iemand die daar en daar verstand van heeft en die hierbij kan helpen."'
Op die manier worden mensen met allerlei expertise bij het diaconale werk betrokken. 'Diaconaat gaat niet alleen om het ophalen van geld, maar ook om het ophalen van gaven', zegt Gert-Jan. 'Diaconaal consulent Derk Jan Poel van het Diaconaal Steunpunt, die ook bij onze diaconie betrokken is, zegt vaak: je wilt lege handen vullen en volle handen legen.'
Vanuit die gedachte organiseert de diaconie af en toe alternatieve collecten. Zo werden er in plaats van euro's uren opgehaald voor Stichting Present (130 dagen in totaal) en wordt er binnenkort voor een thuisfrontteam van een zendingsechtpaar gecollecteerd op basis van het geld dat nodig is, en niet op basis van het geld dat mensen willen missen.
Datzelfde thuisfrontteam wordt momenteel een halfjaar begeleid door twee diakenen. Ook dat is een voorbeeld van de coaching die de diaconie inmiddels geeft. 'We geven ze advies, we helpen mee met hun werk en zijn dan weer weg', vat Reinier samen.
Op eenzelfde manier 'coacht' de diaconie inloophuis De Ontmoeting. De diaconie heeft dat project geadopteerd, maar het werk wordt verricht door 'gewone' gemeenteleden die iets van hun tijd aan dat werk willen geven. Er zijn inmiddels honderd vrijwilligers actief. 'Allemaal mensen die diaconaal bezig zijn', aldus Reinier.

Waarom diaken?

Reinier Kooiman: 'Mijn motivatie is dat Christus mij hiervoor geroepen heeft, dat ik dit werk voor Hem kan doen en dat ik iets van zijn liefde mag doorgeven. Daarnaast vind ik het bijzonder wat voor diepe verbondenheid je kunt voelen in gesprekken met mensen, of ze nu 80 zijn of 30. Dat geeft telkens weer kracht om door te gaan met dit werk.'

Waarom diaken?

Gert-Jan van der Vegt: 'Ik vind het verhaal van de barmhartige Samaritaan buitengewoon inspirerend. Daar zit eigenlijk alles in: omkijken naar elkaar, zorgen voor elkaar, de ballast niet meenemen... In het verhaal vind je alle juiste woorden. De Samaritaan geeft royaal. Als je royaal geeft, kom je niks tekort. Dat inspireert mij.'

Biertje

Hoe kan het nu dat het aantal steunaanvragen zo hard gegroeid is en dat er zo veel diaconale bedrijvigheid is in de gemeente, terwijl de diaconie het beleidsplan allerminst letter voor letter in de praktijk heeft gebracht?
Bas denkt dat dat voor een deel wel degelijk met het beleidsplan te maken heeft. Want hoewel het plan op bepaalde punten alweer achterhaald is en bepaalde dingen zijn blijven liggen, heeft het plan de diaconie ertoe aangezet keuzes te maken en dat heeft zijn waarde bewezen. Gert-Jan stem daarmee in: 'We doen eigenlijk niet zoveel bijzonders vergeleken met andere gemeenten, maar door het plan hebben we ons werk opnieuw doorleefd en hebben we keuzes gemaakt. Dat stimuleert. Je weet wat je wilt en dat helpt je bij het selecteren van wat je wel en niet doet.'
De sterke collegialiteit en verbondenheid tussen de diakenen helpt ook om het werk efficiënt te laten verlopen. De opvallend jonge groep, die niet zelden na afloop van vergaderingen gezamenlijk een biertje gaat drinken, weet van aanpakken en kan het goed met elkaar vinden. 'We weten elkaar te vinden, ook buiten vergaderingen om, en rusten elkaar toe', zegt Gert-Jan. 'Soms zeggen mensen weleens dat het contact in een grote gemeente zo afstandelijk is, maar daar heb ik in de diaconie geen snars van gemerkt.'

'Het meeste werk speelt zich af in het kleine, in het verborgene'

Het contact is ook steeds beter geworden, vindt Reinier. 'Er is steeds meer enthousiasme voor het werk. Dit is iets waar we echt mee bezig willen zijn.'

Klein

Wat de bloei van de diaconie in Deventer misschien nog wel het meest gestimuleerd heeft, is het feit dat de diaconie vooral met 'klein werk' is begonnen. Reinier: 'Begin gewoon bij de hulpvragen die op je pad komen. Steek de handen uit de mouwen. Als dat je uitgangspunt is, raak je als vanzelf bij veel zaken betrokken en kun je ook anderen uit de gemeente gaan inschakelen. Dat werkt volgens mij veel beter dan een gavenbank, waar je dan weer een aantal projecten aan moet koppelen. Dat kost zo veel tijd.'

'Het hoeft allemaal niet zo hoogdravend te zijn', beaamt Bas. 'Je moet als diaken oprecht bescheiden blijven en jezelf niet overschatten.'
Gert-Jan voegt daaraan toe dat juist ook die kleine dingen tellen. 'Diaconaat gaat volgens mij juist om de kleine, gewone dingen die gewone mensen door Gods Geest voor anderen doen. Maak het allemaal niet te groot. Neem een maat die je aankunt.'

In Deventer rust er zegen op die bescheidenheid. Het dagelijkse diaconale werk wordt opgemerkt, in de gemeente, maar ook daarbuiten, door gemeenten die ervan willen leren.
'Toen de samenwerkingsgemeente begon, hadden we als diaconie geen profiel', zegt Gert-Jan. 'Nu hebben we een plek in de gemeente en wordt het werk gezien. Het is "hot", zoals ze dat zeggen. Totaal gevitaliseerd.'

Jordi Kooiman is zelfstandig journalist en eindredacteur van *Opbouw*.

Edukambani

Edukambani steunt talentvolle jongeren in Kenia, die door armoede geen opleiding kunnen volgen.

Breng Keniaans talent tot bloei

Geef op NL90INGB 0003 1864 02

ANBI

www.edukambani.nl

Edukambani is de nieuwe naam voor Stichting Zendings Thuisfront Holland

Zendings Thuisfront Holland

HET VOORDEEL VAN BLIND ZIJN?

'Ik beoordeel je niet op je uiterlijk!'
- Amanda, 21 jr, blind

GEEF om blinden en slechtzienden

NATUURLIJK HEEFT BLINDHEID VOORAL NADELEN. Help blinden en slechtzienden zo zelfstandig mogelijk te leven. Doneer via steunBartimeus.nl

bartiméus sonneheerdt VERENIGING

CBF VOOR GOEDE DOELEN

Korte berichten

Pepdagen voor kerkenraden

KAMPEN - Op 5 juli en 30 augustus 2014 organiseert het Praktijkcentrum twee pepdagen voor de kerkenraad. Thema van de dagen is 'Geestelijk leidinggeven aan een kerk in beweging'.
Onderzoek en ervaring van het Praktijkcentrum leren dat kerkenraden graag aan de slag willen met het thema 'leidinggeven'. Zij zien ook de veranderingen die geestelijk leiderschap nodig maken. De context waarin die leiding gegeven zou moeten worden is er één van spanningen/diversiteit en omgaan met weerstanden. Als gewenste ondersteuning vragen zij om 'kerk-zijn 21e eeuw' en 'koers bepalen als gemeente'.
Doel van deze trainingsdag is om (afvaardigingen van) kerkenraden gezamenlijk en individueel handvatten te geven om geestelijk leiderschap vorm te geven met het oog op het nieuwe seizoen.
Op beide dagen biedt het Praktijkcentrum hetzelfde programma. Vooraf wordt kerkenraden gevraagd om wat 'huiswerk' te doen. Doel daarvan is om zicht te krijgen op het profiel van de gemeente, haar visie en knelpunten, en om leiderschapsrollen in beeld te krijgen.

In het kort
Data: 5 juli en 30 augustus 2014
Locatie: Theologische Universiteit, Broederweg 8 in Kampen
Kosten: ca. € 300,- per kerkenraad (maximaal 5 personen). Extra deelnemers € 100,- per persoon, inclusief lunch en materiaal
Meer informatie: jdejong@praktijkcentrum.org.

Uit de kerken

Benoemd:
en bevestigd tot predikant in opleiding (prio) in Heerde: J. Cramer te Heerde.

Beroepen:
Te Sint Jansklooster-Kadoelen: A. de Braak te Heemse.

Aangenomen:
Naar Amersfoort-Centrum: kandidaat P.R. Barkema te Amersfoort.

NGK Doetinchem

DOETINCHEM – De NGK Doetinchem/Velp heeft haar naam gewijzigd in NGK Doetinchem. Sinds 1 april is de gemeente eigenaar van de Heilige Geest-kerk, die tot nog toe werd gehuurd van de Rooms-Katholieke Kerk.

Radiokerkdienst

NIEUWEGEIN – Op 1 juni wordt vanaf 19.30 uur via Radio 5 een dienst uitgezonden van de Samenwerkingsgemeente (CGK/NGK) Het Anker in Nieuwegein. Voorganger is ds. Fred Blokhuis, die naar aanleiding van Matteüs 28:20 preekt over het thema: 'Ik merk niet dat Jezus er is'.

LV NGK: zoek samenwerking op Soemba

ZEEWOLDE – De Landelijke Vergadering van de NGK gaat de Gereja-gereja Bebas op het Indonesische eiland Soemba, zusterkerken van de NGK, stimuleren om de mogelijkheden te onderzoeken van samenwerking met de Gereja-gereja Reformasi, die verbonden zijn met de GKv.
Sinds een scheuring zo'n zestig jaar geleden leven beide Soembanese kerken volledig gescheiden van elkaar. Een belangrijk verschilpunt tussen de twee kerken is de omgang met de heidense Soembanese cultuur, in het bijzonder de betaling van een bruidsschat. Daarbij nemen de met de NGK gelieerde kerken op Soemba een strenger en afwijzender standpunt in dan de met de GKv verbonden kerken, die meer ruimte zien om rekening te houden met de Soembanese cultuur.
De commissie buitenland van de NGK rapporteerde aan de LV kansen te zien om bruggen te slaan tussen beide kerken. Ondanks de kritiek van de Vereniging Steun Oost-Soemba, dat het niet aangaat om de zelfstandige Soembanese kerken te vertellen wat zij moeten doen in hun contact met andere kerken, besloot de LV van Zeewolde conform het commissievoorstel.

Landelijke toerustingdag ambtsdragers

NIJKERK – Op 14 juni vindt DV een landelijke toerustingsdag plaats voor ambtsdragers in de NGK. Het overkoepelende thema is: 'De gemeente als huisgezin – over eenheid en diversiteit'.
Na een inleiding door Remmelt Meijer zijn er twee workshoprondes over onder meer leiddinggeven aan de gemeente, veranderinsprocessen, regels en afspraken, jeugdwerk, 18-plussersen gastvrijheid.
De dag begint om 10.00 uur en wordt gehouden in het Corlaer College in Nijkerk. Zie voor meer informatie en opgave www.tussengisterenenmorgen.nl.

Nieuws

Een groot leeg uitnodigend grasveld, en om je er prettig te voelen hoef je maar één ding te doen: laarzen aantrekken.

Wandelen met God

Over een grasveld, een diacones

TEKST **JEROEN SYTSMA**

Tegenover de pastorie in Middelburg ligt een groot grasveld van honderd bij honderd meter. Het levert ons een mooi groen uitzicht op. Met dit grasveld is echter iets raadselachtigs aan de hand. Want probeer je het in te denken: een groot grasveld, midden in een woonwijk met honderden kinderen, hoe ziet dat eruit? Als vanzelf zie je spelende kinderen voor je. Een groep jongens heeft met een paar jassen doeltjes gemaakt en is aan het voetballen, in een hoekje liggen een stuk of wat pubers in de zon huiswerk te maken of te chillen... Maar nee, niets van dat alles. Het grasveld is helemaal leeg. Al vier seizoenen lang. Zelfs de vele buurtgenoten die hun hond uitlaten, blijven aan de rand van het veld en laten hooguit hun hond het veld oprennen.

Hoe dit komt? Het grasveld ligt vrij laag en is een groot deel van het jaar behoorlijk drassig. In het voorjaar wordt het gras niet gemaaid en in het hoge gras kun je niet goed voetballen. De paar keer dat het gras gemaaid wordt, gebeurt dat met een tractor, waarvan de grote banden diepe sporen achterlaten. Als je rent, struikel je er makkelijk over. En met gewone schoenen loopt het er niet prettig. Ook is het grasveld aan drie kanten omgeven door hekwerk en een houtwal. Je kunt het veld dus niet schuin over steken. Zo ligt dat uitnodigende grasveld er toch het grootste deel van de tijd verlaten bij.

Ikzelf echter kom bijna elke dag op het veld als ik de hond uitlaat. Ik geniet van deze ruimte zo vlak bij huis. Hoe komt het dat ik mezelf wel prettig voel op dit grasveld? Daarvoor hoef ik maar één ding te doen: laarzen aantrekken! Want dan maken

en bidden

drassige plekken, hoog gras en modderkluiten niets meer uit.

Laarzen

Dit grote lege veld staat voor mij symbool voor bidden. Bidden is contact maken met de Schepper, met God de Vader, de God van hemel en aarde. Als je bidt, plaats je je eigen kleine leventje in het weidse perspectief van God. Bidden is ruimte maken in je leven. De mogelijkheid om te bidden is er altijd. Gods ruimte is vlakbij. Maar ik vergeet dat vaak. Ik laat de ruimte onbetreden. En toch hoef ik maar één ding te doen: mijn handen vouwen en God aanspreken. En dat handen vouwen hoeft niet eens!
Ik hoop dat je mijn gedachtekronkel kunt volgen: een groot leeg uitnodigend grasveld, en om je er prettig te voelen hoef je maar één ding te doen: laarzen aantrekken. De grote lege uitnodigende ruimte van het gebed, en om er welkom te zijn hoef je maar één ding te doen: gaan bidden.
Zoals ik al zei, ligt dit grasveld midden in een woonwijk. Maar bijna niemand geniet van de ruimte die het gras biedt. Ook daar moet ik vaak aan denken als ik over het veld loop. Ik leef tussen duizenden mensen. Voor ieder van hen is God dichtbij, en toch vrees ik dat verreweg de meesten van al die mensen geen contact met God maken, niet om te danken, niet om te bidden. De ruimte blijft leeg. De uitnodiging wordt afgeslagen.

Gebedenboek

Bidden schept ruimte. Zoals ik blij ben met de ruimte voor ons huis, zo ben ik blij met de ruimte die God geeft via het gebed. Maar ik weet soms niet goed hoe ik de ruimte moet vullen. Zonder beeldspraak: soms weet ik niet goed hoe en wat te bidden. Vanuit het pastoraat weet ik dat ik niet de enige ben. Biddend leven is moeilijk. Er worden niet voor niets zo veel boeken over bidden geschreven. Sinds ruim een jaar maak ik gebruik van een boekje met gebeden (*Bid elke dag, 365 gebeden voor het hele jaar)*. Dus niet een boekje over bidden, maar een boekje met gebeden. Het is in korte tijd een waardevol hulpmiddel geworden.
Het boekje is extra bijzonder, omdat het geschreven is door iemand die op vele vlakken anders is dan ik. De gebeden zijn van Marie Hüsing, die leefde van 1909-1995 en als Duitse diacones na haar pensioen in Nederland kwam wonen. In Utrecht was ze gastlid van de CGK. Ze heeft na haar pensioen vele boeken geschreven. De gebeden die ik van haar heb, maakte ze toen ze al ruim boven de tachtig was. Ondanks alle verschillen tussen ons is haar spiritualiteit heel herkenbaar. Een mooi voorbeeld van éénzijn in Christus.
Ik kan zo'n gebedenboekje van harte aanraden. Het boekje helpt om woorden te vinden, het helpt bij moeheid, het helpt andere woorden te vinden dan de woorden die ik mijzelf al zo vaak heb horen bidden. Het is ook ontspannen om een gebed te krijgen, in plaats van over de woorden te moeten nadenken. En als je je grote zorgen maakt over iets en dus maar aan één ding kunt denken, dan kan zo'n 'kant-en-klaar gebed' je daar even bovenuit tillen en ruimte maken voor andere zaken.

Het is ontspannen om een gebed te krijgen, in plaats van over de woorden te moeten nadenken

Ik geef tot slot drie voorbeelden uit haar boekje, drie voorbeelden van aspecten waar ik de gebeden sterk in vind.
In de gebeden is bijvoorbeeld veel aandacht voor wat leeft in je hart:

Ik dank U Heer Jezus, voor uw troostwoord dat mij zegt dat U groter bent dan mijn bange hart. Dus ook: groter dan de moedeloosheid in mij, groter dan de hoogmoed, groter dan de angst, groter ook dan de vrees voor mensen en voor lijden. U bent ook groter dan alles wat mij in de toekomst kan overkomen. U hebt duivel en dood overwonnen. Leer mij te leven uit uw overwinning.

In de gebeden is ook veel oog voor de medemens:

Hemelse Vader, laat mij oog krijgen voor de zoekende en vragende mensen, voor hen die verlangen naar U en uw waarheid. Help mij uit mijn geloof te leven, mijn liefde in daden om te zetten, mijn hoop zichtbaar te maken. Open mijn ogen voor datgene wat mijn naaste juist nu nodig heeft.

Ten slotte komen de gebeden voort uit een groot geloof in en diepe liefde voor Jezus Christus:

Here Jezus, U bent de weg, U leidt mij naar het doel. Alleen uw waarheid maakt mij vrij en blij. U bent het leven dat eeuwig blijft. Al het andere is alleen maar schijn. U bent het licht op mijn pad. U geeft aan mijn leven de diepste zin. Zonder uw liefde zou ik verhongeren, Here Jezus Christus.

Ds. Jeroen Sytsma is predikant van de GKv Middelburg.

JONGEREN VERBINDEN

Boekbespreking door het NGJ

Gedreven door de Geest

Nadat je een tijd intensief bezig bent geweest met Bijbel en geloof, kun je in een gat vallen. Na een bloeiende lentetijd kan er een kurkdroge zomer komen. Je zou iets van het werk van de Geest willen ervaren, maar het is zo moeilijk om het bijbellezen en bidden vol te houden. Bovendien kun je gaandeweg meer vragen krijgen over het christelijk geloof. Bijvoorbeeld: wie is de Heilige Geest en wat doet Hij?
Dit boekje wil je stimuleren om ook na Pasen telkens weer stil te worden voor God, te bidden ('Geest van hierboven, leer mij geloven, hopen, liefhebben door Uw kracht'), de Bijbel te lezen en erover na te denken.
De tijd tussen Pasen en Pinksteren kun je de vijftigdagentijd noemen. Die tijd is bij uitstek geschikt om je verlangen naar God te voeden. Dit boek wil je daarbij helpen. De auteur gidst je langs belangrijke bijbelgedeelten die te maken hebben met de Heilige Geest en zijn werk in de kerk, de wereld en in jou!
Je kunt het persoonlijk gebruiken als dagboekje. Er staan vijftig overdenkingen in. Je kunt het ook samen met anderen op een kring lezen. Daarbij kun je de gespreksvragen aan het eind van elk hoofdstuk gebruiken.

L.W. Smelt, *Gedreven door de Geest*, Boekencentrum Zoetermeer, 2007, ISBN 9789023921776.

Filmtip ngk jeugdwerk

Filmpje

Identity

Videokanaal

Via NGK-jeugdwerk, gemaakt door KJ Adames

Een bijzonder filmpje waarin een meisje 'de waarheid' ontdekt. Ik zal de clou niet verklappen. Maar je kunt dit filmpje goed gebruiken als starter voor een avond waarop je het hebt over identiteit. Met vragen als: Wie ben je echt en wat laat je aan anderen zien? Waar haal je je identiteit vandaan? Wat zegt God over je? In het filmpje ontdekt het meisje de waarheid; wij weten dat onze waarheid in het Woord van God ligt.

Quote

'Je hoeft geen top-entertainer te zijn om kinderen en tieners te bereiken met het Evangelie. Gods Woord vanuit je hart verwoorden heeft meer impact dan streven naar top-entertainment.'

Uit *Milleniumkids*, Wilma Veen-Wietsma, ISBN 9063533829 (een ietwat verouderd boek, maar de informatie kan ook nu nog inspireren).

Aan deze pagina's werkten mee:
Open Doors
Karlan van Ieperen-Schelhaas
Helma van de Beek
Marjorie Mulder

MET CHRISTUS NGJ

Voor ouders, door Karlan van Ieperen-Schelhaas

Contact! (2)

Inmiddels heeft het kerkenraadsbezoek aan de tienerclubs, waar ik de vorige keer over schreef, plaatsgevonden. De ontmoeting bleek van alle kanten erg de moeite waard!
De 'broeders kerkenraadsleden' hadden een leuke werkvorm bedacht: ze vroegen de tieners om in groepjes eens te dromen over hun ideale kerk. Een mooie vorm: de tieners gingen samen met hun eigen tienerleiding aan de slag en schreven hun antwoorden op grote flipovervellen. De kerkenraadsleden gingen rond, luisterden hier, luisterden daar, vroegen eens door en kregen zo een mooi inkijkje in het hart van de jongeren. Er ontstonden zomaar mooie gesprekken.

Als je goed luistert, hoor je nog eens wat. En wat je hoort, kan weleens verrassen… De jongeren gaven aan graag naar speciale jeugddiensten te gaan, zoals gemeenten in de omgeving die organiseren: diensten die helemaal op hun behoeften zijn afgestemd. Maar toch niet elke week! Ze willen ook graag bij de gemeente horen en zich thuisvoelen in de 'gewone' diensten. Die diensten hoeven dan echt niet helemaal op de schop. Ze gaven zelf aan dat ze ook willen dat oudere mensen zich blijven thuisvoelen. Maar toch, een aantal veranderingen zou wel heel erg op prijs gesteld worden.
En wat willen ze dan? Met stip op één staat een korte, begrijpelijke preek. En in de tweede plaats graag wat meer afwisseling: een filmpje, een sketch, wat meer inbreng van gemeenteleden tijdens de dienst. En tja, als we dan toch bezig zijn: zondagochtend half tien is voor de gemiddelde tiener toch wel heel erg vroeg....
De tieners vonden het leuk: de kerkenraad bij hen op bezoek. En de kerkenraadsleden waren verrast: eigenlijk waren de tieners lang niet zo veeleisend en kritisch als ze hadden gedacht. Ik ben benieuwd naar het vervolg! En de tieners ook, heb ik begrepen...

(foto www.pleinzuid.nl)

Jeugdwerk Open Doors

Gebed als enige wapen

Waar deze kinderen uit de Centraal-Afrikaanse Republiek precies voor bidden, weten we niet. Maar dat ze vurig in gebed zijn, op hun knieën, is wel duidelijk. Soms is bidden het enige wat je nog kunt doen.
Het gaat nog steeds niet goed in de Centraal-Afrikaanse Republiek. Veel kerken en christenen zijn getroffen door het vele geweld. Bid jij met deze kinderen mee voor vrede in het land?

Interessante tweets door @ngkjeugdwerk

Tweets

#Tweet: Be what you want to be, not what others want to see." #quote #belle #hvb via @huisvanbelle

Over deze tweet: Huis van Belle is een magazine voor meiden. Met deze quote geeft huis van Belle aan dat het belangrijk is dat je jezelf bent. Iets waar we over kunnen nadenken en wat we ook onze jongeren mogen meegeven.

#Tweet: Fascinerend nieuw rapport SCP: jongeren zijn strenger in de leer en trouwere kerkgangers dan hun ouders. via @R_Sonneveld

Over deze tweet: Een rapport van de SCP over christelijke jongeren bracht veel beroering. Deze tweet gaat over dat rapport. Het woord 'neo-fundamentalist' werd in de mond genomen om de christelijke jongeren te beschrijven. Interessant om eens te lezen, maar laten we daarbij niet vergeten om onze eigen jongeren te leren kennen.

Möge Gott mit dir sein an diesem und jedem Tag.
Die Treue Gottes,
um dich zu bewahren.
Die Freundschaft Jesu,
um dir ein Lachen
mit auf den Weg zu geben.
Der Duft des Heiligen Geistes,
um dich zu erfrischen.
Möge Gott mit dir sein
an diesem und
jedem Tag.

Opschrift / Bijbeltaal

Je eigen mezoeza

TEKST EN BEELD **HAN HAGG**

Wie ooit in Israël was, kent vast en zeker de mezoeza (letterlijk 'deurpost'). Als de gids je er eenmaal op attent heeft gemaakt zie je ze overal, schuin bevestigd, ter rechterzijde van deur en poort, op ooghoogte. Tot en met je eigen hotelkamer. Een vaak heel kunstzinnig vervaardigd tekstkokertje is het eigenlijk.
Ik bracht er zelf één mee van gehouwen steen. Op de buitenkant zijn de Hebreeuwse letters voor 'sjalom' uitgebeiteld. Ieder die de mezoeza passeert wordt zo de vrede van God toegewenst. Zou je een mooiere binnenkomer weten? Een rechtgeaarde Jood beantwoordt de begroeting trouwens door zijn rechterhand te kussen en daarmee de mezoeza aan te raken.

Sjema Jisrael

De binnenkant van een mezoeza bevat een 'geheim': een minuscuul rolletje perkament, natuurlijk vervaardigd van de huid van een rein dier. Met de hand is er in onuitwisbare inkt een tekst op geschreven. Op de achterzijde staat 'Sjaddai' (Almachtige, één van de namen van God). Binnenin staan de teksten uit de Thora die tot het ontstaan van de mezoeza geleid hebben: Deuteronomium 6:4-9 en 11:13-21.
Die eerste tekst, het beroemde Sjema Jisrael ('Hoor Israël'), is de tekst die Joodse kinderen als eerste leren. Daarin staat het ook letterlijk: 'Prent het je kinderen in!'
De tweede tekst waarschuwt je niet te laten verleiden door de afgoden, maar aandachtig naar de geboden van God te luisteren: dan alleen zul je zegen ervaren.
Op die manier telkens weer herinnerd worden aan Gods aanwezigheid in je leven behoedt je voor verdwalen en het mislopen van zijn zegen.

> 'Schrijf ze op de deurposten van uw huis en op de poorten van de stad' (Deuteronomium 6:9).

Draak

De vorm van de mezoeza is vrij. Mooi, dat stimuleert de creativiteit! De visboer heeft dan ook een vis naast de deur hangen, de componist een viool.
Wat zou een messiaanse Jood gebruiken als onderscheidend teken? En wat kunnen wij, 21ste-eeuwse christenen uit het Westen, met het idee van de mezoeza? Kunnen mensen bij onze voordeur al zien uit welk hout we gesneden zijn? Kunnen ze aflezen wat wij onze bezoekers en iedereen die onze deur passeert toewensen?
In Heidelberg trof ik het huis van iemand die het had begrepen. Achter de glazen deur was een deurhanger bevestigd. Op het eerste gezicht was het een humoristisch ding: een vliegende draak, een vrolijk stripfiguurtje zo te zien. Maar daaronder hing voor de gelukkige lezer een veelzeggende zegenwens:

'Moge God met je zijn op deze en iedere dag.
De trouw van God, om je te bewaren.
De vriendschap van Jezus, om je een lach mee te geven voor onderweg.
De geur van de Heilige Geest, om je te verfrissen.'

Het hielp meteen. En daar gaat het toch maar om!

Han Hagg is predikant van de GKv Zwolle-Zuid.

In Heidelberg trof ik het huis van een christen die het idee van de mezoeza had begrepen.

Donatus verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en wat daar bij hoort, zoals catechese-lokalen, doopvonten, kanselbijbels en orgels. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700